

KNÖS, ANDREAS

Zions barnas glädje öfwer sin konung,
som hjälper de elända härligen,
betraktad uti en christelig predikan
öfwer evangelium på 24. söndagen
efter trinit. hållen i Wånga kyrka, år
1748. Då ett nytt org

(Möller
1749

EOD - Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 12 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400- till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
 - Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
 - *Sök*:* Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
 - *Klipp & klistra*:* Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).
- *Ej tillgängligt i varje e-bok.

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkor för användning: <https://books2ebooks.eu/csp/sv/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 40 bibliotek från 12 europeiska länder denna service. Sök böcker tillgängliga för den här tjänsten: <https://search.books2ebooks.eu>
Mer information finns tillgängliga via <https://books2ebooks.eu> boken.

I JESU Namn.

Teal 15
Pres 5

Sions Barnas

Styrelse ins.
(Cass)

1700 - 1829

Glädje

Öfver Sin Konung,

Som

Hielper de elända härligen,

Betraktad uti en

Skriftelig Predikan

Öfver Evangelium på 24. Söndagen efter
Trinit. hällen i Wånga Kyrka, år 1748.

Då ett nytt Orgerwerk derstädes invigdes,

Och dersöre öfwen til samma förrättning lämpad:

Samt efter begäran sedermera widare utförd, och
til Trycket lämnad

Uf

ANDR. OL. KNÖS.

SKÅÅ / tryckt hos Direct. HERM. ARNOLD MOELLER,
Kongl. Gymn. priv. Boktryckare, den 20. Decemb. år 1749.

Kongl. Maj:ts och Sveriges Rikes
Högstbetrodde Man och Råd,

Samt

Lankli- Råd,

Högwålborne Herre och Grefve,

S L R R

CLAS EKEBLAD,

Riddare och Commendeur af Kongl.
Majeståts Orden,

Rådige Herre.

SD. Hög- Grefl. Excellence tåcktes ej
onådigt anse, at jag understått mig sätta
Ed. Hög- Grefl. Excellences höga namn för
ett så ringa arbete, som detta är.

Hela

Kongl. Maj:ts
Høgtbetrodde ~~Sten~~ och Præsident,
Högwålborne Herr Grefwe
FRIDRICH
GYLLENBORG,

Riddare och Commendeur af Kongl.
Nordstjerne-Orden,

Nådige Herre.

S Högwålborne Herr Grefwens och Præsidentens högtbeprißliga ynnest har, under den tiden jag haft den äran, at med min ringa underwisning, och handledning til wett och dygd, betjäna

Hela vårt Nordiska samhälle vördar uti Ed. Hög-
Grefl. Excellence en Herre, som med lika uplyst för-
stånd, och grannlaga ömhet, vördar Swea Rikes wig-
tigaste ärender. Således hade jag ej vågat mig til-
skrifwa Ed. Hög-Grefl. Excellence denna enfaldiga
predikan, om jag ej haft mig bekant den högstberöm-
meliga egenkap, som Ed. Hög-Grefl. Excellence
gemensamt har med alla ädelmodiga sinnen, at wid
dylika tilfällen förmoda oskyldiga affigter.

Från gamla tider har det bruket varit antagit,
at tilägna de utgående skrifter, Stora och af det all-
männa högtförtjanta Män: och när deruti framly-
ser allenast den affigt, at betyga sin skyldiga hög-
aktning, så kan man göra sig den förhoppning, at
ett företagande, som annars kunde synas nog dri-
stigt, blifwer nådigt uptagit.

Ed. Hög-Grefl. Excellence har tåckts för mig be-
tyga den höga ynnest, som jag ej kunnat wänta,
men til mitt sista wörda skal. Min tackfägelse der-
före borde wäl nu utbreda sig i de wärda ord,
som Ed. Hög-Grefl. Excellences nåd, och min plikt
kräffa. Men Ed. Hög-Grefl. Excellences sinnelag,
och min oförmögenhet i anseende til sådant, förän-
låta mig at innesluta alt i en ouphörlig och fullkom-
lig årlånsla; med bifogad trogen bön, at den Högste
Guden wille förlåna Ed. Hög-Grefl. Excellence, och
hela

na Högwålborne Herr Grefwens och Præsidentens Herr Son, genom så många öfwertygande prof blifwit ådaga lagd, at jag wore den aldraotacksammaste, om jag ej ouphörligen behölle sådant i ett wördsamt minne.

Såsom ett ringa prof häraf, har jag understätt mig at i största ödmjukhet tilågna Högwålborne Herr Grefwen och Præsidenten en predikan, som jag hållit wid ett nytt Orgewerks inwigande, den jag sedermera, uppå begäran, vidare utfört, och til trycket lämnat.

At gåfwan är långt ringare, än at den skulle kunna på något sätt swara emot den werkeligen mig bewistade nåd, är klart nog, och af mig gerna erkännes: men så wet jag och, samt tilförser mig i all ödmjukhet, at Högwålborne Herr Grefwen och Præsidenten har mer afseende på den gifwandes sinne och upfat, än sselfwa gåfwas egenkap.

At den milda Gudens wålsignande och beskyddande hand måtte beständigt wara öfwer Högwålborne Herr Grefwen och Præsidenten, samt hela den Hög-Grefliga Famillen, är hwad jag nu och framgent

hela den Hög-Grefl. Famillen, all andelig och lekam-
lig lycksalighet, under tildelande, i ett rikt mått,
af de sälla och sanskyldiga nöjen, som beständigt
fånga den odödeliga själen. Skulle Ed. Hög-Grefl.
Excellence med wanlig nåd behaga anse dessa ringa
blad, så föröfkes derigenom merkeligen den förbindel-
se, hwaruti jag redan blifwit försatt, at med skyldig
undergifwenhet framhårda,

Ed. Hög-Grefslige Excellences

underdån, ödmjukaste tjänare

Andr. Ol. Knös.

gent af hjertat önskar, räknande för en af de största
ibland mina timmeliga förmåner, at beständigt få
njuta Högwålborne Herr Grefwens och Præsidentens
ynnest, och deremot blifwa ansedd för den, som med
djupsta wördnad framleswer,

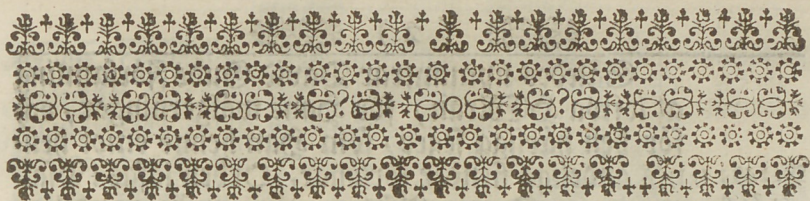
Högwålborne Herr Grefwens och
Præsidentens, samt Riddarens och
Commendeurens af Kongl. Norrskjer-
ne: Orden

DANIEL IUSTENIUS

aldraödmjukaste tjänare
Andr. Ol. Knös.

Denna Christeliga Predikan, som jag öf-
versedt, med Gudz ord, och våra
Ewangeliska Symboliska Böcker jämför-
fört, och till en Gudelig andachts upväckande
nyttig funnit, håller jag tiänlig att igenom
Trycket till gudfruchtiga Siälars nöje, utkom-
ma kunna. Brunsbo den 30. Sept. 1749.

DANIEL JUSLENIUS.

Den Hel. Treenighetenes Namn.

Gudsens Gud, som igenfört hafwer
ifrån de döda den Stora Fåra-
Herden, genom des ewiga Testament-
sens blod, Vår HERRA JESUM: Han
göre eder skickeliga uti alt godt werk,
til at göra sin wilja, och skaffe uti eder
hwad honom tåckeligt är, genom
JESUM Christum, hwilkom ware åra
af ewighet i ewighet. Amen!

Sallelujah. Sjunger HERANOM
en ny wiso: de heligas försam-
ling skal lofwa honom. Israel
glädje sig öfwer den honom gjort
hafwer: Zions barn ware glade öfwer sin
Konung. De skola lofwa hans Namn i
dans: med trummor och harpor skola de
spela honom. Ty HERREN hafwer ett
behag til sitt folk; Han hjelper den elån-
da härliga.

A

Således

Således upmuntrar David Guds Församling at lofwa HERRAN, för Hans wälgerningar, och för den härliga seger, som Han henne emot hennens andeliga fiender förlånar. Orden läsas i Psalmen 149. Denna Psalmen är ganska merkkelig, och har sitt afseende icke allenast på Judafolket, utan dermed ses i synnerhet, på Nya Testamentens härliga tider a), hwilket, at förtiga andra skäl, man kan finna af de första orden: **Sjunger HERANOM en ny wiso:** ty då denna förmaning i Psalmerna förekommer, så wisas dermed, at der handlas om sådana saker, som höra til det Nya Förbundet b). Wi merke wid de anförde orden, hwad det är at lofwa HERRAN, hwarföre man skal lofwa Honom, och huru Han skal lofwas.

At lofwa HERRAN, är icke någon blott utwärtet sak, som sker allenast med munnen och läpparna, utan der wid kommer det i synnerhet an på hjertat / at det står i en wördsam årkänsla af Hans nåd, at det böjer och förödmjukar sig för Honom, årkänner Honom för det Han är, och ärar Honom i andan och i samlingen. Här til äro inge oomwände och otrogne människior skickelige, som icke känna Gud: ty som man icke kan prisa den man icke känner; så är ock deras lof Gudi

a) Hic Psalmus est exultatio in Christo Rege & Vindice, confr. Calovius in h. l.

b) Vid. e. g. Psalm. 96: 1. & conf. Gezel. in h. l. Franck. introd. in Psalterium, Hic, inquit, charactere esse solet Psalmorum, qui gratiam novi foederis sonant. ut hoc titulo novi cantici insigniantur p. 221.

di en styggelse. Derföre säger David: at de Ordsp. 8.
 heligas församling skal lofwa honom. De 15: 8.
 allenast äro dertill skickelige, som äro astwagne/Cap. 21: 27.
 helgade och rättfärdigade/ genom HERR-
 rans Jesu Namn/ och genom wår Guds I. Cor. 6: 11.
 Anda: som äro fri wordne ifrån syndene/
 blifwit Guds tjänare/ och hafwa sin frukt/
 at de helige warda: samt derigenom lärt kän- Rom. 6: 22.
 na Christi kärlek/ hwilken all kundskap öf-
 wergår. De kunna lofwa honom, de hafwa Eph. 3: 19.
 något stort och dräpeligit at lofwa före, de drif-
 was ock af Hans Anda/ at natt och dag böja Rom. 8: 14.
 sig för honom, och prisa honom för den barm- I. Tim. 1:
v. 16.
 hertighet/ som dem wedersfaren är.

Och detta är äfwen det, för hwilket David
 lärer at de helige skola lofwa HERRAN: näm-
 ligen för sin uprättelse och förlofning ifrån deras
 andeliga fiender, hwilken här tilskrifwes den Tre-
 enige Guden, som oss gjort och skapat hafwer c),
 och har sitt werk uti wår frälsning och salighet d).
 Men i synnerhet nämnes här Zions Gud och Ko-
 nung e), wår dyre frälsare, då det heter: Zi-
 ons barn ware glade öfwer sin Konung.
 Genom Zions barn förstås Guds Kyrka och För-
 samling

c) Dudum ab interpp. est observatum, vocem **וַיְבָרֵךְ** pertinere ad mysterium Trinitatis, quod notari etiam solet ad locum Gen. 1: 26. cf. Es. 54: v. 5.

d) Pater sc. mittendo Filium, & trahendo homines ad Filium, Joh. 6: v. 44. Filius eos redimendo, & Spiritus S. Sanctificando &c.

e) V. Gezel. in h. 1. it. in Ps. 147: 12.

samling i gemen, så i Gamla, som besynnerli-
gen Christenheten i Nya Testamentet, hwar til
Zions berg och Jerusalem war en afmålning f).
Måtta Zions barn äro i synnerhet de trogne sjä-
larna, i hwilkas hjertan Zions Konung Kristus
Eph. 3: 17. bor genom trona: såsom Han fordom hade sin
figurliga boning på berget Zion, der templet,
Förbundsarken och Nådastolen war.

De skola lofwa Hans Namn i dans / så
ger widare David, med trummor och harpor
skola de spela honom: ty / lägger han ordsa-
ken til, Han hafwer ett behag til sitt
folk / eller som han på ett annat ställe säger:
Ps. 147: 11. Han hafwer behag til dem som frukta Ho-
nom: Han hjälper de elända härligen / eller
närmare efter ordens betydelse i sitt språk; Han
pryder de elända / det är dem, som stå i en öd-
mjuk och hjertbdjande årkänsla, af sitt andeliga
elände g), med salighet / Han betar dem) som
Ps. 91: 16. det heter på ett annat ställe, sina salighet. Dese
orden M. A. äro såsom en kostelig Apothekare-salf-
wa, som gyldene äplen i silfverkålar, för en fat-
tig och bedröfwad syndare. Jag wil nu icke wida-
re uppehålla mig med någon förklaring här öfwer,
emedan

f) V. Gezel. in Ps. 2: 6. Glassii Rhetor. Sacr. p. m. 1348.
vel 419. ed. vet.

g) *W* denotat *afflictum & miserum, tum eum, qui corpo-
raliter afflictus est, tum eum, qui spiritualiter affligus est, & miseri-
am suam spiritualem, in vera poenitentia ac humilitate agnoscit.* Stock. Clav.
V. Test. p. 796.

emedan vårt H. Evangelium, som på denna dagen infaller, gifwer anledning at tala om den här-
liga hjelp, som de elände Zions barn hos sin Ko-
nung, HERANOM Jesu, hafwa at tilgå: utan
wil nu strax frida något närmare til det, som
vårt förehafwande på denna dagen fordrar.

Det är, med vårt betingade Orgewerk h),
genom vår Guds hjelp, nu kommit så wida, at
det blifwit upfatt, och i det stånd bragt, at det på
denna dagen får inwigas til det heliga bruk, hwar-
til det är ämpat. Och som alt, som skal lända til
Guds åra, bör tagas med tackfägelse/ och hel-
gas genom Guds ord och bönen; så wil jag til
den åndan, i anledning af de anförde Davids ord:
med trummor och harpor/ skola de lofwa
Honom, tala något om HERANS lofwande,
som sker med musikaliska instrumenter. En hop
lärda anmärkningar angående musiken, tillåter
mig hwarken tiden, eller de fleste mina åhörares
ensaldighet at göra: såsom man ej heller wil uppe-
hålla sig med den frågan, wid hwad tid orgewerk
först blifwit upfundne i). Jag nyttjar hållre det-
ta tilfället, at af Guds ord wisa, uti hwad wårde
instrumental musiken bör hållas af den Christeliga
U 3 För-

1. Tim. 4:
4, 5.

h) Detta Orgewerk war af Directeuren och Orgebyggaren,
Herr Jonas Wistenius, förfärdigat och upfatt, til allas nöje, som
det hörde.

i) Conf. si placet Qvenstedii Antiqu. Bibl p. 486. sq. Mayeri
Museum ministri ecclesie P. II. c. 6. Svicri Thef. Eccles. T. II. tit.
organov. Motz, Vertheid. Kirchenmusic. p. 104.

Församlingen, och hward nytta Guds barn deraf kunna hafwa i sin Gudaktighets öfning.

Musik är intet annat, än ett sammansättmande af åtskilliga toner eller ljud, som antingen sker med blotta människans röst, eller ock med wisa dertill inrättade instrumenter. I Skapelse B. 4: 21. berättas, at Jubal war den förste instrumentalmusikens eller spelkonstens upfinnare, och at af honom kommo de/ som brukade harpor och pipor. Och som HERren sielf, naturens Mästare, har så inrättat de skapade tingen, at hwart och ett, efter sin art, kan gifwa sitt ljud ifrån sig, samt derhos förlånt människomen förstånd och skickelighet, at så kunna sammansätta dessa åtskilliga ljud, at der blifwer en harmonie och öfwerensstämmelse af; så kan man ock säga, at han gjort det, så wäl som alt annat, til sitt lof och pris. Gud kan wäl icke lofwat af blotta ljuder, som de döda tingen gifwa ifrån sig; utan Han förkastar sielf sådan sång och spel, som sker utan hjertans tro och mening: hafs bort/ säger Han, dina wifors buller: jag orkar icke höra ditt psaltarespel. Man medgifwer ock gern, at wid vår Gudstjänst derpå måst komma an, at man siunger och spelar HERrenom i sitt hjerta. Men så är dock wist, at när hjertat kommit til den erkänsla af Guds nåd i Christo, at man kan och wil lofwa Honom, denna andakten då mycket understödjes af den andeliga musiken. Förfarenheten vittnar ju, at den har en besynnerlig werkan och intruck på våra sinnen, at göra den

den

Skap. B. 4.
v. 21.

Amos 5:23.

Col. 3: 16.

den rörelse man har af andeliga saker mer sinnlig och kännbar. Man bewefes och uptändes här af på ett sätt, som man icke kan så tydeligen beskrifwa. Man blifwer muntrare och mer brinnande i Andanom k). Ingen är så hård, som icke förspörjer något häraf, fast när hjertat icke är / eller wil blifwa rätt för Gudi / en sådan rörelse både snart kommer, och snart försvinner.

David förstod sig ganska wäl häruppå, när han spelade för Saul, på en tid, då Saul waldes af en ond anda. Ty, som han hade en mästrelig kundskap, om den kraft musiken har, at röra människornas sinnen, både til sorg och glädje; så wiste han ock, at så traktera sin harpa, at Sauls sinne derigenom förändrades, hans sorgbundna hjerta lättades, och den ondans plåga förminskades. At den onde anden wel ifrån Saul, kan dock icke tillskrifwas blotta musiken: utan han sång förmodeligen derjämte andeliga sånger, hwartil Gud förlånte sin besynnerliga nåd, och verkade tillika med musiken på Sauls sinne, at derigenom locka och draga honom til sig, såsom den rätta glädje-källan. Det är wäl wist, at detta war en cur, som ej länge hade bestånd (cura palliativa): utan den onde anden föll sedan åter öfwer Saul. Men så war dock icke David, eller hans musil skuld den dertil, utan Saul sielf: och går det äfwen så med alla dem, som söka at stilla sin samwets oro genom något annat medel än Jesu Blod / som genom

Rom. 12: 11

Ap. G. 8: 21.

1. Sam. 18:

v. 10.

k) Cf. Augustini libr. Confession. L. 10. c. 33. p. m. 429. sq. verf. Germ.

Ebr. 9: 14. genom trona stänkes på våra hjertan. Så
 E. 12: 24. länge samwets sären ej i den rätta ordningen, ge-
 1. Pet. 1: 2. nom Christi Sår, helade warda, så kan man ak-
 drig få någon beständig frid, som wi af Evangelii
 förklaring widare skole få höra. Men sedan det
 särada samwetet på detta sättet blifwit helat, så
 kan man öfwen af den andeliga musiken, på ett
 andeligt, innerligt och kraftigt genomträngande
 sätt, wedergweckas, fögnas och förnöjas 1).

Ett merkeligt exempel af musikens werkan och
 ostridiga nytta, har man ock i det, som om Pro-
 pheten Elisa berättas, at då de tre Konungarna
 2. Kon. 3. Josaphat, Joram och Edoms Konung kommo
 til honom, och budo, at han i Guds namn skulle
 råda och underrisa dem, huru de kunde undkom-
 ma den nöd de då woro uti; så begärde han, at
 de skulle hämta en på strängspel förfaren man,
 på det hans bekymrade, och öfwer Jorams otro-
 bedröfwade ande, måtte derigenom wedergweck-
 kas: och då en Gudfruktig man, til Guds pris,
 tackfågelse och åkallan, någon andelig sång swela-
 de, måtte icke allenast hans sinne bättre stäckas,
 at emottaga och framföra Guds uppenbarelse;
 utan ock de andre ångslige deraf til hiertelig åkal-
 lan och frögd i HERRanom upwäckas, til at und-
 få Guds nåd och hjelp. Så låter nu en spelman
 komma hit / woro Prophetens ord, och då
 spel-

1) Pfeiffer. dub. vex. Loc. 73. p. m. 372. sq. Stark. Syn. Bibl.
 Exeg. V. Test. T. II. p. 838. Walch. Lex. Philosoph. art. musif. p.
 1853. & Loeffcher de Saulo per musicam curato.

spelmannen spelade på strängarna / läse wi vidare,
 tom **HERR**s hand öfwer honom: det är Andans v. 15.
 kraft, som här kallas Guds hand, såsom den Helige An-
 de ock kallas Guds svinger / bewiste sig i honom, at han, Luc. 11: 20.
 som en Prophete, uppenbarade Guds wilja m).

Hwad för merkelig nytta och upmuntran i andakten,
 af spel-instrumenter kan hämtas, ser man ännu tydeliga-
 re, när man betraktar de anstalter til Guds lof och
 pris, som gjordes wid den Levitiska Gudstjänsten. På
 Davids tid, som sielfkallar sig en lustig Israels dir- 2. Sam. 23:
 täre, woro 4000. musikanter, hwilka han genom v. 1.
 lottande delade i 24. hopar, eller klastar, efter den ord- 1. Chrön.
 ning, hwaruti han hade indelt Presterna, och förordna- 23: 5.
 de tillika hwarjom och enom sin upwaktnings tid och 1. Chrön.
 ordning. Ibland dessa woro 288. mästare, som i **HERR**- 25: 7 / 8.
 rans sång lärde woro, och öfwer alla dessa, Tre Öf-
 wer-Capellmästare, **Asaph**, **Heman** och **Jeduthun**.
 Dessa Tre woro icke allenast högt förfarne i sång- och
 spelkonsten, utan ock Gudfruktige män, upfyllda med
 wisshet och kraft af högdene, at dikta och spela sådana
 sånger, som tjänte at uphöja och beprisa Guds härli-
 ga Namn, och Hans underliga godhet. Hwar och en
 wecka woro Tolf mästare, som jämte mer än 150. an-
 dra sångare gjorde tjänst wid musiken n). Och då dessa,
 som woro Leviter, således sungo och spelade för **HERR**-
 ranom,

m) In hoc dicto explicando Gezelium presse sequor, qui sensum
 hujus loci optime affecutus videtur. Cf. Prückn. Vind. Bibl. h. l. J. A.
 Schmidii Elifaus ad sonum musicæ propheta.

n) Cf. Langii Mysterium Christi & Christianismi in Fasciis Typicis, p. 277.

2 Chron. 5. ranom, stämde Presterna in med trummeterna, hwilket gjorde en förundrans wård harmonie och öfwerens-
v. 12.
 E. 8: 14. stämmelse.
Efr. 3: 10.

Alt detta icke war något männiffligit påfund, finner man klarligen af Guds ord, der det berättas, at det
 2. Chron. 29. var HERRans bud igenom Hans Propheter.
v. 25. Alt det ock icke skedde som en blott ceremonie, icke, at blott fylla dronen med ljud, utan med wördnad och böjelse för HERranom; kunne wi deraf inhämta, at när Konung Gehusia med öfwerstarna bad Leviter-
v. 30. na lofwa HERran/ med Davids och Asaphs ditt/ så lofwade de honom med glädje/ och de böjde sig/ och tilbådo. Och ehuruwäl man nu förtiden, icke med någon full wisshet och redighet wet, hwarken beskaffenheten af de gamla Hebreers musif o), eller de instrumenter, som de brukade p); så är dock ingen twifwel derom, at den war ganska lustig och angenäm, och besynnerligen kraftig, at röra deras hjertan och sinnen, som den samma hörde. Man finner det klarligen, när man öfwerwägar de hufwudställen, som handla här om i Guds ord, och tillika betraktar beskaffenheten af den präktiga Levitiska Gudstjänsten, til hwilkens förökande och prydnad den war förordnad. Dessutan wet man ock, at unge personer blefwo i Prophernas scholar under:

o) Conferat, cui volupe fuerit, Athanasium Kircherum, in Murguria Generali, Lundii Alte Jüdische heiligthümer, Lib. IV. c. 4. Senner-
 ti Diff. de musica Hebræorum, Calovii prolegom. in Genes. & Bohlii
 diff. I. ad Hagiographa.

p) Schemata instrumentorum, quibus usi sunt, non modo tacti-
 lium & flatilium, sed etiam pulsatilem, ex Kirchero exhibet Pfeifferus
 Anh. vexat, ad p. 559.

underwiste, icke allenast i det, som hörde til den samma Gudsdyrkan, utan ock i den heliga musiken. De kallades, som bekant är, Propheternas Söner, och öfswades i Guds ords betraktande, och Hans lofswande med sång och instrumenter, hwarigenom de gjordes sticke-
1. Rom. 20.
v. 35.
2. Rom. 2:3.

lige at tjåna wid Gudstjånsten q). Detta kunde ännu klarare å daga läggas, om tiden wille tillåta oss at igenomgå Gamla Testamentsens skrifter, och utförligen wisa, i hwad årewördring den andeliga musiken har blifwit hållen ibland Guds folk, och til hwad för heligt bruk, den wid hwarjehanda tillfällen, blifwit nyttjad. Ett och annat exempel allenast kan jag icke undgå, at ännu härwid anföra. David säger i wårt ingångs språk, at de skola lofwa Hans Namn i dans / och i följande Psalmen, der åtskillige instrumenter nämnas, säger han äfwen: Lofwer honom med danser. Derigenom förstås icke någre
v. 3.
ps. 150: 4.
werldslige dansar, utan dermed menas de frögde-
betygeller, som skedde under andeliga wifors sjungande och spelande, äfwen med andra kroppsens rörelser. Och ses dermed uppå den wana, som war hos Judarna, at folk af begge könen, dock hwart för sig särskilt, wid fester och andra glada tillfällen, indeltes i wisa sångchorer, och under det de sungo andeliga wifor, som woro diktade til Guds lof, äfwen spelade på instrumenter: då det ofta hände, at den andeliga glädjen så intog deras hjertan, at den ock utbrast i utwärtas åthåswor, och otwungna frögdesprång. Så läse wi om den Pro-
B 2 phetiskan

q) Cfr. 1. Sam. 10: 5. & Gezel, ac Starck, Synopf. Bibl. Exeg. in h. l. Qvensted. Antiq. Biblic. p. m. 756.

phetiskan Mirjam, som anstälde den första musik, hvar-
om vi någon underrättelse hafwe af den Heliga Skrift,
at när Gud hade fördränkt Pharao, och all hans här, i
det Röda hafvet, så lofwade hon Gud på det sättet, at
hon tog ena trummo uti sine hand / och alla qwin-
nor fölgde henne efter i dans / med trummor:

2. Mos. 15: 20, 21.
2. Sam. 6.
v. 14.

Och Mirjam sång före dem: Låt oss sjunga **Hæ-**
ranom / Han hafwer gjort ena härliga gärning.

Och när det står, at David dansade med allo magt

för **Hæranom** / så war det ej heller någon werld-

slig dans, med stolta, fräcka och lättfärdiga åtbärder,

utan det war ett hoppvande och springande, eller en ut-

wärtes lemmarnas rörelse, hwaruti den inwärtens glä-

dje utbrast, af hwilken hans hjerta war upfyllt, då han

hämtade arken af Obed Edoms hus r): nämligen den

andeliga glädje, samt heliga Prophetiska frögd, som

han hade öfwer Gud, Hwilken hade sitt säte öfwer ar-

ken emellan Cherubim, och öfwer Christum, hwilkens

förebild denna arken war: ty deruppå war Nådastolen,

som bestänktes med Offerblodet, at dermed afbildade den

Rom. 3: 25.

Blodiga Frälsaren. Detta skedde fördenstult, af en

Gudelig andakt, i sällskap med dem, som öfwer sam-

ma Guds Helgedom frögdade sig. Hade det varit en

werldslig

r) ורדו i. e. gestiens, exultans erat: Jonath. & Syrus laudes dice-
bat. Vid. Michaëlis not. in Bibl. Hebr. h. l. LXX. Interpp. exponunt hoc
verbum per τὸ ἀνακροῦν. Forte non aliud hic indigitatur, quam id, quod
verbo ἀγαλλιᾶσθαι, proprie sumto, denotari solet, sc. per gestus cor-
poris summam animi lætitiā, ex re quadam conceptam prodere. Vid.
Stock. Cl. N. T. p. 4. & conf. Matth. 5: 12. ἀγαλλιᾶσθε upspringen af
glädje, Gez. in h. l. Conf. quoq. J. E. Mülleri diff. de Davide ante arcam
foederis saltante, Lips. 1687. inserta Thesauro diff. Ikenii in V. T. f. 457.

werldslig dans, så torde håndt, at den werldsligt sinnade Michal icke hade bespottat, utan snarare berömt honom dertfore: men nu förbrådde hon honom det, då han merkeligen swarade: Jag skal spela för HERRanom = 13/ för HERRanom wil jag spela; och wil ännu ringare vara än så/ och wil nedrig vara i min ögon/ och med desat tjänstegwinnor/ som du af jagt hafwer / (nämligen de, som i denna solemniteten Chorewis sungo och spelade, med hwilka Michal förbrådde David, at han gjorde sällskap), 2. Sam. 6. Komma til äro. v. 21, 22.

Här wid bör man i synnerhet icke förtiga, huruledes HERren, då Salomo wid templet's inwigning, lät upföra en skön och präktig musk, genom en nådefull uppenbarelse af sin härlighet, klarligen ådaga lade, at Han har der til ett wälbehag, at man lofwar honom äfwen med sungande och spelande. Orden ifrån den 12. v. til slutet af Capitlet äro merkelige. Och då rösten/ heter det i den 14. v. uphof sig af trummerterna/ cymbaler och andra strängaspel, och af HERrans lof, at Han mild är/ och Hans barmhertighet warar til ewig tid/ då war huset upfyllt med moln; ty HERrans härlighet / står här widare, upfylte Guds hus/ det är Guds Son, som är Fadrens härlighets sten, uppenbarade genom eldskenet, som lyst i molnet, sin Gudomeliga Majestät och härlighet f). Ho kan wäl här af icke sluta, i hwad värde musiken bör hållas, när den nämligen

B 3

gen

f) V. Lang. l. c. part. I. membr. 2. de columna nubis & ignis, Rambach, Christus in Mose. 8c.

gen rätt nyttjas, icke til några syndiga och werldsliga nöjen, och sådana lustbarheter, hwarigenom de köttlige begärelserna upeldas och retas til lättfärdighet, utan med ett rättskaffens och för HERANOM bögt hjerta, til Hans lof och pris.

Man wet at någre lärare af en wis Kyrka, som förkasta Kyrkomusik t), inwända häremot, at musiken i Gamla Testamentet warit en del af den Levitiska Gudstjänsten, som i Nya Testamentet är afskaffad. Men detta kan så mycket mindre hafwa någon grund, som det af våra Lärare, för detta är anmärkt u), at instrumental musiken brukades wäl i den Levitiska Gudstjänsten, men den war dock icke, egenteligen at tala, någon wäsentelig del deraf: emedan den af Mose ej war insatt och förordnad, oaktat det som om Mirjam berättas, skedde på Hans tid; utan begynte först i Davids tid at brukas, wid den allmänna Gudstjänsten. Och om man ånskönt medgifwer, at i Gamla Testamentens musik woro någre förebilder och afmålingar til det nya; så följer dock icke deraf, at Kyrkomusiken bör förkastas i det Nya Testamentet. Det följer allenast, at skuggen eller den figurliga betydelsen uphöres, sedan Kristus, som är sielfwa kroppen, är kommen. Men så uphöres dock icke musiken i och för sig sielf, så wida den tjänar til andaktens förökande, och upmuntran i Gudaktighetens

t) Reformati v. g. Beza in Colloq. Mumpelgard. p. 396. Pareus Comm. in 1. Cor. 14. v. 7. Hospinianus de origine templorum, L. 2. C. 23. quos solide refutant Danhaw. Hodom Spir. Calv. Phant. V. §. 37. & 42. Gejer. Comm. in Psal. 150. Pfeiff. in Anti - Calv. Prückner Vind. Bibl. in Psal. 150. f. m. 398. Conf. Qvensted. Antiqv. Bibl. p. m. 487.

u) V. Prückner. l. c. &c.

tenes öfning w). Dessutan är befallningen at lofwa
HERAN med instrumenter, som finnes i Psalmen 149.
 och 150. och på andra ställen i Guds ord, allmän, och
 på intet sätt inkränkt: Dese Psalmer höra ej heller blott
 til det Gamla, utan hafwa i synnerhet afseende på det
 Nya Testamentet x). Psaltaren slutas ock med dese or-
 den: Alt det anda hafwer lofwe **HERAN** Hal-
 leljah. Hwarigenom wäl egenteligen förstås det lof,
 som sker med den naturliga andan: men, så uteslutes
 dock icke den anden, som genom människornas konstiga
 efterfinnande är upfunnen (*τεχνημα* technicum), til at
 derigenom åstadkomma och sammanslåmma hwariehan-
 da ljusliga toner, när allenast samma ändamål derige-
 nom påsyftas, som genom den naturliga andan, näml-
 igen Guds lof och pris y).

Ps. 150: 6.

Wi böre ej heller förbigå den uttryckeliga befall-
 ning wi hafwe, jämwäl i Nya Testamentet, at lofwa
HERAN med Psalmer, och lofsånger och andeliga
 wisor. Det synes troligit, at Paulus med det ordet
 Psalmer äfwen har afseende på instrumental musiken,
 och förstår derigenom, som någre Skriftenes uttolckare,
 icke utan skäl mena, allehanda andeliga sånger, som
 icke

Eph. 5: 19
Col. 3: 16

w) *Præclare hanc in rem ait Joh. Coccejus, ipse Theologus Reformatus: Si quæ significatio typica in organis fuit, ea cessat, quatenus autem lætitiæ spiritalis adjuncta & testimonia sunt, possunt adhiberi, dummodo id fiat utriusque.* Comment. in Ep. ad Ephes. c. 5. v. 26. cit. Qvensted. Antiqv. Bibl. p. 484. sq.

x) Vid. Gejer. Sal. Van Til & Franck, nec non. Calov. Bibl. illustr. & Michaëlis not. uberior. in hos Psalmos.

y) Vid. D. Joh. Olearii Orgelpredigt, hab. Hal, 1667, cit. Haasen Geistliche Redner, p. 1082.

icke allenast med röst sungne, utan ock med instrumen-
ter spelade wårda z). Churu här med wåra må, så
är dock instrumental musiken ingalunda förbuden, utan
den kan och bör twårt om, när den rätt brukas, wåra
och blifwa ett helgat instrument til Guds lof a).

Tiden tillåter mig intet, at widlöftigare uppehålla
mig här wid: Utan wi torde få någon anledning af
wårt H. Evangelium, til hwilkets wplåfande och Chri-
stelige förklarande wi ock nu förfoga wilkom, at wid slut-
tet af den betraktelse wi äre sinnade, at deröfwer anställa,
samma sak något widare utföra. Sweten M. A. at wårt
nya Orgewerk gifwit oss anledning här til, at ett sådant
änne på denna dagen, jämte wårt ordenteliga Evangelii
förklaring, afhandla. Swad skal då wår önskan och hjer-
teliga bön til H&Kran wåra, när det samma nu inwigt
warder, och i dag första gången derpå spelas? Jag
wet, för min ringa del, intet högre at önska, än at det
mätte

z) Ita quidem hanc vocem interpretantur Basilius & Hilarius, citati
etjam a Mozio, l. c. p. 101. sq. Meisner. Colleg. Adiaphorist. diff. XI.
de musica figurali & organis, thes. 75. Tossanus in Bibl. suis ad h. l.
Spenerus *Erklär. der Epp. an die Ephesier und Colosser* in hæc loca, & ut
reliquos taceam, Pafor Lex. N. T. in voce ψάλλω, qui vocem ψαλμῶς
denotare ait cantum filium. Conf. Scapulæ Lex. in hac voce, & Stöck. Clav.
N. T. qui hoc vocabulo cantionem notari ait, numeris & cæsuris arte confectis
constantem, & tam voci humane, quam instrumentis musicis accommodatam. Deriva-
tur, ut notissimum est, a verbo ψάλλειν, quod proprie est psallere, seu
canere chordis & instrumentis, ceu exponit Svidas.

a) Maresius, ipse Theologus Reformatus, *etsi*, ait, *musica organica, non sit pars
cultus Divini, nec ad esse ejus pertineat, tamen ad melius & commodius esse, inter i-
psam cultum Divinum usurpatur*, in Mantiss. ad fasc. paradox. Vossii §. 30. conf.
Ægidii Hunni Comment. in 1. Cor. 14. p. m. 467.

mätte hända oss, som det hände Judafolket, när musiken wid templet's inwigande upfördes, eller rättare sagt, at det nu måtte på oss fullbordas, som igenom Guds härlighets synliga uppenbarelse då förebildades, nämligen, at HERren wille uppfylla våra hjertan med sin nåd, som Han fordom upfylde templet, at det må kunna sägas om oss, som det heter om detrogna i det Nya Testamentet: *Jären Guds tempel / at wi* 1 Cor. 3: 16.
 måtte få röna och förfara HERrans nådiga närwarelse i våra hjertan, nu och sedan ouphörligen i alla ewighet.

HERren låte detta werket lända til Sitt Namns ära! Och, som Han icke äras af blotta ljudet, utan då allenast, när hjertat stämmer dermed in, til Hans Nåds och godhets wördsamma beprisannde; så böje Han så allas hjertan, som det få höra, at den upmuntran de kunna hafwa här af, aldrig må utur akt lämnas! HERren wälsigne och dem alla, som bidragit til detta werkets befrämjande, och låte både dem och oss alla, få upskära den frukten deraf, at wi få förfara den salighet, som hjertat känner, då det genom trona står i förening med vår käre Gud och Frälsare, och genom åtankan af Hans Nåd, innerligen uptändes, uweldas och drifwes til Hans lof och pris! HERren afwände ifrån vår Kyrka, och detta wårt Orgewerk, alla olyckliga händelser, och som wi under en Nådig Öfwerhets Christeliga Regimente, ägom den förmån, at få gå med hopenom til Guds hus, och ståda den sköna HERrans Guds tjänst / så låte Han i denna Wän- Ps. 27: 4
 ga Församling, blifwa, som wi sungit hafwe,

Ett rätt GUDS Israel /
 Som sägnar Jesum wäl /

C

Svenska
 Ps. B. N.
 III: I.
 nu

nu och intil werldenes anda. Wi utbedje oss Guds Nåd,
at nu göra början härtil, då wi upståm, och under
wårt nya Orgewerks inståmmande, siunge efterföljan-
de Psålm.

Ps. 112. Lofwer Gud i himmels högd, Med stor ic.

Wi wilje siunga HERANOM i våra lifsda-
gar / och lofwa vår Gud / så länge wi äre til.
Ps. 104: 33, 34. Wårt tal behage Honom wål! Amen. Fader vår ic.

Evangelium / Matth. 9. v. 18. . . . 26.

DThen tiden, då JESUS talade til fol-
ket, si, då kom en Öfwerste och til-
bad Honom, och sade: HERRE, min
dotter är nu strax bleswen död; men kom
och lägg Tina hand på henne, så blifwer hon
leswande. JESUS stod upp och fölgde honom,
och hans lärjungar. Och si, en qwinna, som
hade lidit blodgång i tolf år, gick bak efter
Honom, och kom wid Hans klådefäll. Ty
hon sade wid sig sielf: Wätte jag allenast
komma wid Hans kläder, så bleswe jag hel-
brågda. Då wände JESUS sig om, och som
Han såg henne, sade Han: war wid goda
tröst, dotter, tin tro hafwer hulpit tig. Och
när JESUS kom i Öfwerstans hus, och såg
piparena, och folket sorlande; sade Han til
them: Går edra färde: pigan är icke död,
men

men hon söfwer. Och the gjorde spe af Ho-
nom. När nu folket war utdrifwit, gick Han
in, och tog henne i handen, och pigan stod upp.
Och thetta ryktet gick öfwer thet hela landet.

Lof, pris, heder och ära
Ste GUD i ewighet,
För sin Gudomeliga lära,
Som Han hafwer öf beredt.
Han gifwe at wi kunde
Zans helga ord begrunda,
Och sätta wår tro der til!

Betraktelsen.

I anledning så wäl af upläsna H. Evangelium,
som äfwen wårt anförda ingångs språk, i synnerhet
desa orden: Zions barn ware glade öfwer sin Ko-
nung: ty = Han hjälper de elända härliga v. 2. 4.
åre wi genom Jesu Nåd sinnade, at til en Christelig
betraktelse föreställa:

v. 2.

v. 4.

Zions barnas glädje öfwer sin Ko-
nung, som hjälper de elända härligen.

At detta ämnet, i anseende til wår i Guds ord up-
penbarade Salighets Ordning, desto redigare afhand-
la, hafwe wi här wid at merka:

1. Zions barnas elända tillstånd, förr än
de blifwa hulne.

2. Den härliga hjälp, som de få af sin
Konung.

§ 2

3. De

3. Deras glädje öfwer sin Konung, och den af honom undfångna hjälpen.

O! Utdla hys gif öf Ditt sten;
Lär öf Jesum Christum känna allen,
At wi med honom hälle och faste blifwe,
Och at han öf arfwelort i sino rike gifwer:
Kyrie Eleeson!

Sm. W. B.
N. 182: 2.

A f h a n d l i n g e n .

Första Delen.

Wårt upläsna H. Evangelium finne wi två-
ne klara speglar af vårt syndaelände, uti de
tvänne personer, som der omtalas, den döda
pigan, och den qvinnan, som i tolf år hade lidit blodgång.
Den döda pigan, Öfwerstans Jairi Dotter, som
JEsus upväckte b), gifwer öf anledning at tala nå-
got om den andeliga döden, som är källan och ursprun-
get til alt det elände, som människjan är underkastad. I
detta tilståndet äro alle människjor af naturen. De äro an-
deligen döde, och intet mer skickelige til andeliga saker, än en
lekamligen död människja, til at förvärta sina förre syflor.
Wi wete, at människjan i ett sådant tilstånd icke har
blifwit skapad. Hon skapades med ett andeligt lif, och
efter Guds beläte, så at hon i alt, så wida för ett in-
skränkt wäsende görligit är, liknade den lefwande och
hårliga

b) Quomodo conciliari debeant Marthæus, qvi de hac puella dice-
re uidetur, qvòd mortua fuerit (ἐτελεύτησε), & Marcus, qvi ait c. 5:
22. eam in extremis egisse (ἐσχάτως ἔχει), cum Jairus ad Christum ac-
cederet; vid. Olear, Pfaff, & Stock, h. l. Maji Theol. Evang. P. IV. p. 393.

derigenom äro i grunden fördärfwade e). Swar och en som lärer känna sig sielf, kan intet annat finna, än at han af naturen är, i stället för den medskapada wisheten, full med mörker och blindhet i sitt förstånd, i stället för en helig wilja, står i fiendskap och widrighet emot Gud, och Hans wilja, och at han med sitt begär, är wänd ifrån Gud, såsom det högsta goda, har ingen smak i det samma nöjet, som härstyter af Hans sanna kämmedom, och beständiga åtnjutande: utan twärt om är wänd til werlden, och söker sitt nöje i des syndiga och orena lustar. Så ofickelige människjorna således äro, i detta tillståndet, til alla andeliga för rättningar; så werksamme äro de deremot i ogudaktigheten. Ty den andeliga döden söndrar dem icke allenast ifrån Gud, och Hans anda; utan förenar dem ock deremot med satan, och hans 2. Cor. 4: 4. anda, som derföre kallas denna werldenes Gud/ emedan han förer dem fångna i sina snaro / at de wandra efter denna werldenes lopp/ efter den förskan/ som magt hafwer i wärdret/ nämligen, efter den andan/ som werkar i otrones barn/ och göra hwad köttet och sinnet lystet. Sådane människjor kallas i Guds ord döde i syndene / lefwandes v. 5. döde: och så framt ej något andeligt lif kommer emellan, så stadna de, så snart den jordiska hyddan blifwer fullslagen, i den ewiga döden.

Alt frälsa människjorna utur detta sitt elända tillstånd, har HERren wår Gud gjort de aldråhårligaste anstalter.

e) *Mors spiritualis est separatio anime a gratioso Dei consortio, defectum omnium virium spiritualium inferens*, Hollaz. Syft. Theol. P. II. Cap. 2. §. 20. p. m. 547. cf. Reinbeck. Betrachtung über die Augspurgische Confess. P. II. p. m. 364.

ter. Han har icke konat sin egen Son / utan gif- Rom. 8:32.
 wit honom ut för of alla, och dermed wisat det i Joh. 3:16.
 synd fallna människoslagter ett så allmänt och förun-
 dransvärdt medlidande, at aldrig något större bewis
 af Hans oändeliga kärlek och barmhertighet funnat gif-
 was. Och efter barnen hafwa kött och blod / är
 Han / nämligen Guds Son, wår käre Frälsare, och
 des delaktig worden, på det Han genom döden
 skulle nedläggga honom / som döden i wäld ha-
 de / det är djefwulen / och göra dem fri / som i
 alt sitt lefwerne / genom dödsens räddhoga, måste Joh. 2:14,
 trålar wara. Och såsom för ens synd skull / är för- 15.
 bömmelse kommen öfwer alla människor, så
 kommer och genom ens rättfärdighet lifsens rätt-
 färdning öfwer alla människor.

Rom. 5:18.

Men hwaraf kommer det då, at sedan lifsens wäg
 är of således, genom Jesu död, worden åter öpnad, at
 hwar och en som tror på honom / nu icke skal Joh. 3:16.
 förgås / utan få ewinnerligt lif; de fleste männi- Matt. 7:
 skior, detta oaktat, likwål blifwa förlorade, och måste v. 13, 14.
 dö den ewiga döden, efter wår Frälsares egen utsago? Cap. 20:16.
 Det kommer ej af något owilforligt beslut å Guds sida,
 utan allenast deraf, at de ej nyttja den nåd och hjelp,
 som hos HERANOM wår Gud, och Frälsaren Jesu
 Christo är at tilgå. De låta ej den Heliga Ande, som
 är trones Ande / werka den sanna och saliggörande 2. Cor. 4:13.
 trona i sina hjertan, och derigenom tillämpa den för-
 wårswada återlösnings-nåden, som utom enskylt til-
 lämpning icke gagnar of, hwar på sig i synnerhet: med
 ett ord: de tro icke / som Christus self säger, i Guds
 enda Sons Namn. Men hwarföre tro de då icke? hwar Joh. 3:18.
 före

Luthers Ca-
teches 3dje
Tros Artik.
 före kunna de ej heller, som vår tredje Tros Artikel
 lärer oss, af sitt eget förnuft eller kraft tro / eller
 komma til sin **HERRA JESUM**? Huru kunna de til-
 bringa sin tid i så stor hårdhet och otacksamhet emot den,
 som har dödt för dem? Huru kunna de så litet bekymra
 sig om en sak, som så nära rör dem, och hvar på alt
 deras wäl eller we hänger, i tid och i ewighet? Jo, det
 harrörer alt deraf, at deras hjerta, som skal vara tro-
Rom 10: 9,
10.
 nes säte, är andeligen dödt, och har således äfwen så
 litet någon kraft, smak eller känsla af **JESU** förtjänst och
 blodiga död, som är den saliggörande tronens object och
 föremål, som en död kropp kan hafwa någon känning af
 en sund och helsosam spis.

Det är angelågit, at wi tage denna wigtiga saken i
 något närmare öfwerwägande. Wi besinne dertföre, at
 som i all död, naturligen finnes brist på listliga sinnen,
 känsla och kraft, som en död kropp hwarken har, eller
 kan hafwa; så hafwa ock de andeligen döde människor
Eph. 4: 24.
Col. 3: 10.
2. Cor 5: 17.
Gal. 6: 15.
 inga andeliga sinnen / som i Guds ord, den nya män-
 niskjan, eller det nya creaturet i Christo tillskrifwas:
 utan äro i detta tillståndet känslolöse, så at de hafwa in-
 gen känsla, hwarken af sitt elände, eller af Guds Nåd i
 Christo **JESU**, och den återlösnings som är skedd genom
 Honom, och äro kraftlöse, både at känna sig sielfwa,
 och at fatta Honom. De hafwa så länge deligga i den an-
 deliga döden, och ännu aldrig igenom en ny födelse fått
Eph. 1: 18.
Ap. G. 26.
v. 18.
 något andeligt lif, ingen andelig **SINN** f), eller uplysta
 förstånds ögon: ty denna werldenes Gud hafwer
 förblindat de otrognas sinnen / at dem icke skal
 lysa

f) Vid. Glaff. Rhet. S. p. m. 1302. vel 357. ed. vet.

lysa **E**vangelii lins af **C**hristi Klarhet / **S**wilken
Guds belåte år. De hafwa ingen andelig **H**örſel: 2. Cor. 4: 4.
 De höra icke **J**esu röſt / derföre ſäger Han: Den Joh. 10: 3.
 ſom hafwer öron til at höra / han höre g): den Matth. 11.
 der öron hafwer / han höre hwad **A**nden ſäger v. 15.
Församlingarna h). De hafwa widare ingen **A**ndelig upp. 8: 7.
Smaf, de smaka och ſe intet, huru ljuſlig **S**Er=
 ren är: De hafwa ock intet smakat at **S**Erren är Ps. 34: 9.
God i), de hafwa intet smakat den himmelſka 1. Pet. 2: 3.
 gåfwan= ej heller hafwa de smakat det goda **G**uds
 ord / och den tilkommande werldenes kraft k). Heb. 6: 4: 5.
 De hafwa ej heller någon andelig **f**änſla eller för=
 farenhet, de känna icke **G**UDs godhets ſötma i ſina
 D hier:

g) *Auditus in ſcripturis ſacris, non eſt iſte, qui ad aures ſonat, ſed qui in corde perci-
 pitur, juxta illud quod Dominus loquitur, qui habet aures ad audiendum, audiat;
 Matth. 11: 15. Cap. 13: 9. Luc. 8: 8. verba ſunt Hieronymi in proleg:
 Joel. cit. Glaſſ. l. c. p. m. 1304.*

h) *Quisqve homo aurem habet carnalem, ſpiritualem vero is, qui Divino aſſlatur
 ſpiritu &c. Aretas in explan. Apocalypſ. h. l. conf. Gez. & Stark. h. l.*

i) *Gustandi verbum exprimit ſpiritualem ſenſum divinae ſcivitatis, qualis ex vera
 fide in cordibus credentium oritur. Joh. Gerhard. in h. l. Comment. ſuper prio-
 rem Petri Epistolam p. m. 154.*

k) *Conf. Sebast. Schmid. in Hebr. 6: 4, 5. p. m. 599. ſq. Joh. Ger-
 hard. in h. l. p. 129. γένοις ait δωρεάς τῆς ἐπαγγελίας eſt vitæ æternæ ἀπόγευσις
 (perceptio interioris & ſpiritualis gaudii in Spiritu Sancto. p. 128.) ſemper cum
 vera fide conjuncta. Conf. Wernsdorff. diſſ. de guſtu ſpirituali, T. I. diſſ.
 Acad. qui p. 1160. in hanc rem ita loquitur: Christianis competit guſtus ve-
 rus ac ſolidus, quo ea, quæ norunt, ac credunt juxta verbum Dei, etjam fruendo per-
 cipiunt, ac experiuntur.*

Phil. 1: 9. **hjertan 1), de känna ifte Christum / och Hans up-
ståndelses kraft / och Hans pinos delaktighet,**
det är, de befinna ifte med tronens lefwande känsla, sig
vara i de många Hans, i wår stad utståndne pinor
delaktige m). De hafwa och ändteligen ingen Andelig
luft, derföre är ej heller Christi Evangelium dem en
2. Cor. 2: 16. **liffens lukt: til lifwet n).**

I detta döda och känslolösa tillståndet äro, som sa-
des, alla människor, så länge de ej genom nya födelsen
kommit til ett andeligt lif, och genom lifwet til berör-
da andeliga sinnen, hwaraf lifwet igenkännes: såsom
man af de naturliga sinnen, och Kroppsens känsla wet,
at man har ett naturligt lif, men deremot af bristen på
all

1) Verba sunt b. Gezelii in h. l. ubi observat verba illa, καὶ πᾶσαν
πίσθησιν rectius ita transferri: och all förfarenhet. Conf. Glassium, qui
Rhetor. sacr. p. m. 1302. vel 357. ed. vet. vivam fidem, ait, comitatur αἰσθησις
sensus, h. e. experientia interior anime, seu interius Spiritus Sancti in corde testimonium,
de gratia Dei, & adoptionis ad salutem, de quo Rom. 5: 1, 5, Cap. 8: 16, 17,
Cap. 14: 17.

m) Itidem sunt verba Gezelii in Phil. 3: 10.

n) Celebratur 2. Cor. 2: 14, 16. Ps. 45: 9. Cant. 1: 13. Salvatoris fra-
grantia & odor bonus, qui verbi ejus virtus & suavitas in resciendis credentium ani-
mabus intelligitur. Glass. Rhet. S. p. m. 1148. vel 142. ed. vet. Ceterum de
sensibus spiritualibus, & experientia spirituali conf. Luther. Tom. IV. Wit-
tenberg. fol. m. 307. a. Schol. in Ef. 65. ed. Ann. 1552. T. V. fol. m.
77. ibid. fol. 200. & alibi passim. Apol. Aug. Confess. dicit eos, qui in
dubitatione perpetuo versantur, nunquam experiri, quid sit fides, p. 179. conf. p.
168, 169. &c. Vid. etjam Wernsdorff. cit. diss. de gustu spirituali,
& si placet Carpovium quocq; Theol. Rev. Tom. II. §. 904. & Reinbeck.
l. c. Med. in Aug. Confess. P. II. med. 35. §. 17. sq. in primis §. 27. sq.
P. V. Med. 51. §. 43. P. VI. Med. 60. §. 17. & Med. 62. §. 63.

all kånsta sluter, at människjan är lekamligen dödd. De måste derföre, om de skola förde warda ifrån döden til lifwet / låta den Heliga Anda genom de dyra nådamedlen, Ordet och de Högwärdiga Sacramenten, så uplysa sitt förstånd, och röra sitt hjerta och samwete, at det kommer til ett andeligt hus, samt en grundelig kånnedom af syndaeländet, och under den samman til en samm och lefwande tro, på Christum Jesum, uti hwilkens upståndande i hjertat, nya Födelsen egentligen består o): som wi rättnu widare skole få höra.

Det är wål sant, at denna nya Födelsen och upwäckelsen til lifs skjer i det Heliga Döpet, som derföre kallas nya födelsens bad / emedan människjan der igenom warder född på nytt af watn och Andan. Men, som en beklagelig försarenhet wittnar, at människjorna gemenligen icke låta, genom Guds nåd, bibehålla sig wid det förbund, de med Honom i döpsen ingått, och wid det lif / som de der undfått, utan falla merendels ur detta sitt döpses förbund, genom ett motwilligt och upsäteligt afwikande ifrån Herran, och bortkomma således åter igen ifrån det lif / som af Gudi är / genom den säwista / som i dem är / och genom deras hjertans blindhet / i det de wända sig ifrå sine rättfärdighet / och göra det ondt är; så är ock oundgängeligen nödigt, at de låta Guds Anda, genom Ordet uplysa och upwäcka sig til lifs igen

i. Joh. 3.
v. 14.

Tit. 3: 5.

Joh. 3: 5.

Eph. 4: 18.

Hese. 18: 24.

Gal. 4: 19.

D 2

o) Regeneratio enim est virium novae & spiritualis vite, quae in fide consistit, collatio, Fecht. Lect. in Syllog. p. 32. Conf. Calovii Bibl. illustrat. in Joh. 3: 5. Qvensted. Syst. Theol. P. III. C. 6. fol. m. 477.

igen p), så framt de wilja se **SK**rans goda uti
 Af. 27: 13. De lefwandes lande.

Det plågar wål emellan dem, som aldrig warit på
 nytt födde, eller haft något andeligit lif, och dem, som
 wål warit på nytt födde, och til lifs upwäckte; men
 förlorat nya födelsens nåd, göras den åtskilnad, at de
 Eph. 2: 1, 5. förre kallas andeligen döde/ och de senare, andeligen
 Rom. 13. sofwande: emedan dese, som döpte warda, och i dö-
 v. 11. pelsen på nytt födde, samt blifwa sedermera, i de huf-
 1. 1. Thef. 5. wudstycken, som höra til vår Christendom, underwi-
 v. 6. ste, icke så aldeles af dö, at de hwarken hafwa någon
 kundskap eller öfwertygelse om sitt elände, eller Guds
 nåde- förbund med dem q). Swilket ehuruwål man
 gernar medgifwer, nämligen, at själar, som lefwa i
 den Christeliga Sörsamlingens utwärtas gemenskap,
 de må för öfrigt wara bestaffade huru de wilja, kän-
 na understundom samwets rörelser, af den förefom-
 mande och återfallande nåden r), kunna ock fatta up-
 sät at omwända sig och blifwa bättre; så är dock ostridigt,
 at så wida de motwilligt i sin obotfärdighet, slå
 ifrån sig dese nåderörelser, så blifwa deras samwete
 härigenom allt mer och mer förhårdade, liflöse och kån-
 slolöse,

p) Amissa enim fide per peccata prozretica, amittitur etjam vita
 spiritualis, qvæ in fide consistit. Hinc amissa regeneratio reiterabilis
 est, & recuperari omnino debet. Recuperatur autem non per Baptismum,
 sed per semen verbi Divini, ex quo iterum concipitur fides in Christum,
 atq; adeo peccator conversus reviviscere incipit. V. Hollazii Syst. Theol. P.
 III. Sect. I. C. 7. Qvæst. 18. p. m. 332.

q) Benzel. Repet. Theol. Art. XI. de regenerat. qv. 10. p. m. 206.

r) Benz. l. c. it. qv. 8. p. 198. Primi motus gratiæ prævenientis sunt
 irrefistibiles, v. Fecht, de Ord. Modocq Gratia Div. Aph. 21. p. m. 53, 54.

flotlöse, och de således, om icke i en fullkomlig död, dock i en dödelig syndafömn och dwala så inföfde, at deras hjerta och samwete, snart sagt, blifwer förstocket / Eph. 4: 19. eller närmare efter ordets betydelse, utan sweda och känsla af sitt elände ¹⁾, och de således hwarken känna, eller wilja känna Hans hand, som står för dörren och klappar / mycket mindre uplåta dörrena / at Han må ingå / och hålla nattward med dem / och de med 11p. B. 3: 20. honom. Dersöre sätter Apostelen de andeligen döda och sofwande i en och samma slag, då han säger: **Waka upp du som sofwer / och stätt upp ifrån de döda / så warder Kristus dig uplyfande: emedan de** Eph. 5: 14. för ottron skull, äro under samma fördommelse, den ene har icke mer del i Jesu förtjänst än den andre: och så framt de icke låta Guds Anda upwäcka sig til lifs / förestår dem icke allenast enahanda straff, utan det blifwer och drägeligare för de Sodomeer, jag menar dem, som aldrig varit på nytt födde, eller hört något här om, Matth. 11. v. 23, 24. än för Capernaïterna, eller dem, som förskutit den öfwerflödiligen tilbudna nåden: då nämligen, när Herren uppenbar warder af himmelen / samt med sina Krafts ånglar / at hämnas öfwer dem / som icke känna Gud / och öfwer dem / som icke lydige äro 2. Thes. 1. v. 8. wärs Herrens Jesu Christi Evangelio.

Det som talat är om den andeliga döden, eller dödeliga fömnen, angår icke allenast dem, som uppenbarligen

1) ἀπαληψίας Eph. 4: 19. postquam dedoluerunt, id est postquam dolere & pudere desierunt, ita ut nullo amplius conscientiae cruciatu ac morsu tangantur & angantur, Stock. N. T. in h. l. Utan sweda och känsla, en liknelse af dem, som genom många slag eller brännande, så förhårdade äro, at de deruti ingen känsla mer hafwa. Gezel, in h. l.

ligen föra ett groft och Gudlöft lefwerne, om hwilka hwar och en, som har det ringaste begrep, om den i Guds ord uppenbarade salighets ordningen, wet, at de ej hafwa något andeligt lif; utan ock alla dem, som icke med hjertans tro, och lefwande förtrofsning, grunda och stödjia sig på Jesu förtjänst, icke blott deruti söka sitt samwetes ro och hwila, icke känna och förfara Hans nåd, eller innerligen längta och trängta derefter, at blifwa med Honom förenade. Således räknas äfwen de alle ibland dödsens och otrones barn, som utan en sann hjertans tro på Jesum, och utan ett af Hans nåd uplifwat och förändrat hjerta, föra en from, ärbär och för werlden ostraffelig wandel, som inbilla sig, at när de afhålla sig ifrån wiså grofwa synder och laster, och deremot göra många förmenta goda gerningar, som af egna naturliga krafter äfwen lätteligen kunna åstadkommas, äro slitige i sina böner, GUDS ords hörande och läsande, Kyrko- och Nattwardsgångar; så äro de sälle Guds barn, och komme ifrån döden til lif; wet: oaktadt de, som sades, ej weta af den grundeliga förändring, som uti nya födelsen sker i människans hjerta t), samt det ljus, lif och kraft, som härflyter af nåden i Christo. Dese besinna ej, at i Christo gälles intet Gal. 6: 15. hwarken omstårelse eller förbud / hwarken de eller de werk och gärningar, upsåt eller ehwad det wara må, som af människian kan åstadkommas, utan ett nytt
 crea-

t) Per Regenerationem animum statumq; hominis penitus immutari dubio omni caret, I. Pet. 1: 23. Non tamen ideo essentia & substantia hominis immutatur &c. vid. Fecht. Syllog. disp. 27. th. 5, 6.

creatur u), det är, at man warder född på nytt til 2. Cor. 5: 17.
 ett andeligt lif, och i detta nya födelsens stånd, fram- Joh. 3: 5.
 hårdar in til ändan: at wi endast genom **Jesu** Matth. 24.
Blod hafwe frubet at ingå i det helga/ hwilken v. 13.
Han of beredt hafwer/ til en ny och les wande wäg,
 genom förlotten/ det är genom sitt kött: at det Heb. 10: 19,
 således til at winna den ewiga saligheten, icke kommer 20.
 an på våra gerningar, utan **Jesu** gerningar, dem wi
 måste låta Guds Anda tillämpa of, så at wi genom
 trona, som han werkar genom Evangelii ord, kunne
 anse **Jesu** tilfyllestgörelse, lidande, död och uppståndelse
 såsom vår egen, såsom wi det sielfwe gjort och lidit
 hade, och i denna tillämpning, förtrostan och försäkran,
 sinna och undfå syndernas förlåtelse, ett andeligt lif,
 kraft til helgelse och salighet, i tid och i ewighet. De bö-
 ra således af Guds ord låta underrätta sig, at aldenstund
 icke ens de gerningar, som af de på nytt födde och rätt-
 färdiggjorde ske i trone, höra til den rättfärdighet, som
 in för Gud gäller, emedan den samma aldeles icke kom- Rom. 4: 1. f.
 mer af lagen, eller våra gerningar, utan endast af Phil 3: 9.
Christi tro/ när man icke håller sig wid gernin-
 garna/ utan tror på **Honom**/ som den **gudaktiga**
gör rättfärdigan; så kunna deras gerningar, ehuru Rom. 4: 5.
 årbare de må synas för werlden, så mycket mindre an-
 sedde warda för **Gudi**, som de ske i otro w), och in-
nan

u) Meditationes b. Megalandri nostri Lutheri, Comm. in Epist. ad Galatas in h. l. dignissimæ sunt, quæ sapius legantur, & accurate expendantur.
 w) Evangelium quando facit antitheses doctrinae de fide, declarat in specie illam incredulitatem, quæ abiecit gratuitam promissionem reconciliationis, & non credit in Filium Dei, esse NB. maximum peccatum, quod & reliqua omnia peccata ne dimittantur retinet, & NB. reddit etiam honestissimam vitam peccatum coram Deo, verba sunt b. Martini Chemnitii in Loc. Theol. P. II, L. de justificatione. p. m. 570.

nan de kommit til trona på Jesum Christum, utom
 Hebr. 11: 6. hwilken det är omögeligt at tackas Gudi. De
 måste följaktligen, om de wilja komma til det lif, som
 af Gudi är, låta Guds Anda bestraffa sin otro, eller,
 som vår käre Frälsare säger, straffa dem för synd/
 Joh. 16: 8, ty de tro icke på honom x), och för rättfärdig-
 9, 10. het/ nämligen för den egna falska rättfärdigheten, som
 de genom denna sin hemliga förtröstan på sina gerningar
 welat uprätta y): at de således måtte blifwa förde på
 rätta grunden til sitt synda-elände, som är orron z),
 hwilken är en moder och källa til alla synder a), och
 jämwäl få se, at de, som redan sagt är, just derföre
 icke funnat med en sann tro omfatta Jesu förtjänst,
 emedan de warit döde, eller i den omtalta andeliga sömnen
 insöfde: hwaratur de fördensful måste upwäckas b),
 innan

x) Conf. in h. l. Gerhard. Contin. Harm. Chemnitio-Lyserianæ cap. 179.
 f. m. 1076. it. Ejusd. Sacr. Homil. P. II p. 60. ubi ita fatur: *mundus hanc incredulitatem non judicat esse peccatum, ideo Sp. S. de hoc peccato mundum arguit. Est & aliud, quo mundus se ipsum decipit. Fingit sibi inane fidei phantasma. Plurimi sunt, qui somnians se credere, etiam in peccatis contra conscientiam perseverent - - Hoc Sp. S. arguit. ac docet, quod sit falsa & inanis fidei persuasio, immo spectrum & cadaver fidei &c.*

y) Ita etjam Gerhard. Harmon. l. c. f. m. 1078. b. & Gezelius, aliicq., interpretes in h. l.

z) Lex collustrata lumine Evangelii incredulitatem in Christum arguit & condemnat. Hollaz. Syft. Theolog. P. III. S. II. C. II. Qv. 3. P. m. 496. Conf. Form. Concord. p. 714.

a) *Incredulitas est radix & fons omnium peccatorum, Form. Conc. p. 714.*

b) Hinc gratiæ excitantis, præeunte Scr. sacra, Eph. 5: 14. 1. Cor. 15: 34. &c. mentionem faciunt Theologi nostri. V. Benzell. Rep. Th. Art. XI. qv. 10. p. 207. Fecht. de Ordine modoq; grat. Div. p. m. 12. Aph. 5. Hulfeman de auxiliis gratiæ p. m. 24. & passim, Qvensted. Syft. Theol. P. III. f. m. 495. Humbl. Post. p. 540. lin. 1.

innan de kunna til något andeligt godt dogelige och skickelige warda: såsom en lekamligen död, eller i en hård och djup sömn eller dwala insöfd människja, måste först upwäckas, innan hon kan besinna sig, eller förnufteligen taga sig något före.

Såsom Jairi dotters lekamliga död har gifwit anledning at tala om människjornas elände, i anseende til den andeliga döden, så hafwe wi ock en spegel af samma vårt elände, i den qwinnan, som i tolf år hade lidit blodgång. Detta war en ganska swår sjukdom, som genom blodets onaturliga flöd, förswagade och förtärde alla människjans krafter c), och kan med rätta anses, som en tänkeskrift af det aldrig nogsamnt beklageliga syndafallet, hwaraf allt ondt, alla synder, samt sjukdomar och plågor hafwa sin uprinnelse, såsom wattungsbärfar, utur sin springefälla. Wi kunne deraf påminna oss de blodsskulder / wi hafwe öfwer oss, i hwilka wi aflas och födas / och om hwilka H. G. Nren säger hos Ps. 51: 7. Propheten: *Edra händer äro fulla med blod.* Ez. 1: 15. wi wete af Guds ord, at icke allenast de skulder, som man drager öfwer sig genom oskyldigt blods utgiutande, komma under namn af blodsskulder; utan äfwen sielfwa den andeliga döden, och alla de swåra synder, som deraf härfluta. Så beder David at H. G. Nren wille frälsa honom ifrån blodsskulder / det är, icke allenast Ps. 51: 16. ifrån det straff, hwartil han skyldig war, för Ulrie oskyldiga blods utgiutelse, och de andras död, som med honom 2. Sam. 11. v. 17. fallne woro, utan ock ifrån andra swåra synder, eller

c) Vid. si placet, de hoc morbo Bartholin. de morb. Bibl. cap. 17. Vogler. de rebus natur. ac med. Scr. S. ad Matth, 9.

eller som Lutherus tyder dessa orden, ifrån de synder/
dermed han döden förtjänt hade, såsom wi alle
äre för GUDi d). Så säger och HERren, at Han
skal aftwä Zions dötrars smitto / och fördrifwa
Es. 4: 4. Jerusalems blodskulder derut, hwarigenom alle-
handa syndasmitta förstås e), genom Andan / som
Joh. 16: 8. Skal döma / det är straffa werlden för synd, och en
Luc. 24: 32. eld upstända / nämligen trona och kärleken i deras
Rom. 12. hjertan, och göra dem brinnande / at således döda de
v. 11. onda köttfens lustar. Likaledes hos Hesekiel: Jag gick
Cap. 16: 6. fram om dig / och säg dig liggande i ditt blod /
nämligen i din naturliga orenlighet, ditt djupa synda-
förderf, och din andeliga död, och sade til dig: Du
skal lefwa / det är: du skal få ett andeligt lif: ty in-
nan HERren får werka ett sådant andeligt lif i själen,
så är hos henne intet annat än orenlighet och död f).
Detta gifwer oss denna qwinnans blodgång anledning
at betänka. Gud hade stadgat i sin lag, at qwinnorna,
så länge de hade denna swåra skuldomen, skulle hållas
3. Mos. 2. för orena, och uteslutas ifrån den allmänna Gudstjän-
15: 19. sten: til at wisa dermed, at de som ej här i nådernes
tid frälste warda ifrån ofwannämnde blodskulder, skola
i ewighet uteslutas ifrån Guds ansigte, och den saliga
gemenskapen med Honom. Ty i det nya Jerusalem
skal

d) V. Gezel. h. I. Glass. Rhet. Sacr. p. m. 1371. vel 449. ed. vet.

e) Ita Gezel. h. I. Conf. expositionem literalem Kimchii, quam probat, atque ita Latine reddit Varenius: *vocibus illis notantur sordes, peccata & immundities interna Zionis, & eadem ratio vocum* וְיִשְׁרָאֵל Comm. in Esaiam P. I. p. m. 77.

f) Gezel. h. I. Vid. Lyfer. Cont. Harm. Chemnitianz c. 67. f. m. 1263. Stockü Clav. Ling. Hebr. in voce וְיִשְׁרָאֵל

Skal intet inkomma / som besmitteligt är / eller
 det styggelse gör och lögn, utan de som skrefne
 äro i Lamsens lefwande bok. 11pp. B. 21.
v. 26.

Andra Delen.

Så komme wi til den Andra Delen, af vår fö-
 resatta betraktelse, deråst wi af den hjelp, som
 JESUS bewiste Sifersten, då Han upwäckte
 des dotter ifrån döden, och den elända qwinmans hel-
 brågdogörande, som i så många år hade lidit blodgång,
 så anledning at tala om den härliga hjelp, som den elän-
 da själen wederfares, då hon i trone kommer til Zions
 Konung, vår dyre Frälsare JESUM, och af Honom
 låter hjelpa sig. Wi merke här wid, för så mycket större
 redighet skul, Grunden til denna hjälpen, bestaf-
 fenbeten af den själ, som hulpen warder, och sättet,
 huru hon erhåller en så härlig hjelp.

Grunden är ingen annan, än den wi i förra de-
 len redan hafwe omrört, nämligen Fadrens kärlek,
 som utgifwit sin Son för oss, och Sonsens förtjänst,
 som genom sin död hafwer nedlagt honom / som
 döden i wäld hade / det är djefwulen. Wi hafwe
 hört, i hwad elände människjan genom syndafallet hade
 råkat, och hwar och en, som känner sitt eget onda hjer-
 ta, behöfwer ej länge leta efter bewis, at det af förfa-
 renheten bestyrka. Uti detta tilståndet kunde hon icke
 hjelpa sig sielf. Hennes elände war större, och hennes
 fördärf djupare, än at det genom några moraliska för-
 bättringar

Bättringar hade kunnat botas. Och om det änskönt ha-
de kunnat ske, så kunde dock icke Guds helighet och rätt-
färdighet tillåta, at synden skulle förlätas, utan en full-
gällande försoning. Ingen människja, ingen ängel,
intet skapat creatur war i stånd at försona synden, och
blida den wreda Guden, som war förtörnad, utan
som wi sünge, i en af våra Kyrko-Psalmer:

I synden war så werlden skänkt /
At **HJELP** war ej at finna /
Nåd ej winna /
Hade Gud sin Son ej skänkt /
O! människja det besinna!

Sw. Ps. B.
N. 203: 1.

Här igenom at Gud hafwer sändt sin Son /
1. Joh. 4. til en försoning för våra synder / är grunden lagd
v. 10. til den härliga hjelp / som den elända släkten wederska-
res. Jag hafwer insatt / säger den store och Maje-
Ps. 2: 6. stätiske Guden, min Konung på mitt helga berg /
Zion / det är, i den Christeliga Församlingen, der til
Zions berg war en afmålning, som här kallas ett heligt
eller Guds helighets berg, i anseende til templet, för-
bundsarken, och de heliga förrättningar wid Gudstjän-
Dan. 9: 24. sten, hwarigenom den aldrähelgaste / det menlös-
1. Pet. 1: 19. sa och obefinnade Guds Lam / nämligen Kristus
Jesus, den of af Gudi är gjord til wisdom / och
1. Cor. 1: 30. til rättfärdighet / och til helgelse / och til förlof-
ning / förebildades. Han är insatt och smord, efter
sin människliga natur, med oändeliga Andans gåfwor,
at wara vår Konung, Öfwerste Prest och Prophet,
hwilket treggehanda vår Frälsares ämbete Esaias in-
nesattar i desse orden: **HJER**en är vår domare,
HJER

HÆRren är vår mästare / **HÆR**ren är vår Ro-
 ning / Han hjälper of g): och på ett annat ställe: Es. 33: 22.
 Han är den / som rättfärdighet lärer, och är en
 mästare til at hjälpa h). Han kallas med rätta Cap. 63: 1.
 Zirones Konung: ty Han är krönt med äro och Pf. 24: 7.
 härlighet: Han är härlighetenes **HÆR**re, en Pf. 8: 6.
 Konung öfwer alla Konungar / och **HÆR**re öf- I. Cor. 2: 8.
 wer alla **HÆR**rar / eller som David säger, en stor Upp. 5: 17.
 Gud / och en stor Konung öfwer alla Gudar. Om v. 14.
 honom säger **HÆR**ren **HÆR**ren altså: Si jag I. Tim. 6.
 lägger i Zion en grundsten / en profwosten / en v. 15.
 kostelig hörnesten, den wäl grundad är / den der Pf. 95: 3.
 tror / han skal icke försträckas. På denna grunden Es. 28: 16.
 uppbyggdes äfwen de trogne i Samla Testamentet. Eph. 2: 20.
 De wiste at hjälpen skulle komma af Zion / dertfore Ap. 3: 15.
 budo de of at **HÆR**ren skulle sända dem hjälp af hel- v. 11.
 gedomen / der Gud öfwer arken emellan Cherubim Pf. 14: 8.
 uppenbarade sig, och war med en beshinnerlig nåd Pf. 20: 3.
 närwarande: wifande dermed, at man allenast i Chri-
 sto, på hwilken alla skuggar och afmålningar syftade,
 kan hafwa en nådig Gud, och få fågna sig af Hans
 härliga hjälp. De wiste, at så många strömmar af of-
 ferblod, som efter den ceremonialiska lagen utgjötes,
 woro ej någon lösepénning, hwarigenom Guds rätt-
 färdighet kunde försonas. Dertfore pekade de wid alt
 detta på Guds Lam, som itidsens fullbordan skulle bä-
 ra och borttaga werldenes synder. Så war det of Joh. 1: 29,
E 3
i Guds 36.

g) V. Gezel. & Starck. h. I. Benz. Rep. p. 157. Carpov. Th. Rev. T. II. p. 304.

h) V. Seb. Schmid. in h. I.

i Guds Lag stadgat, angående de qvinnor, som ledo blodgång i Gamla Testamentet. Ty såsom utan blods-
 Hebr. 9: 22. utgjutelse skedde ingen förlätsel; så skulle och de
 3. Mos. 15. försonas genom syndoffer och brännoffer, hwilket alt,
 v. 30. som sagt är, förebildade det fullkomliga försoningsof-
 fret Jesum Christum, som har offrat våra synder
 i. Pet. 2: 24. i sin lekamen på träd. Han är sargad för våra mis-
 gerningar skull/ och slagen för våra synder skull/
 Es. 53: 5: näpsten ligger uppå honom, på det wi skulle
 frid hafwa/ och genom Hans sår äre wi helade
 eller närmare efter ordens betydelse i sitt mål, fast det
 går ut på det samma, i Hans sår hafwom wi läke-
 i. Pet. 2: 24. dom i). Det är merkeligit, at både Esaias och Petrus
 tala om Christi sår, såsom det hade varit ett enda sår,
 der wi dock wete af Christi pinos historia, at Han fått
 många sår: hwilket talesätt förmodeligen derföre bru-
 kas, at dermed wisa, det Jesus fått så många blo-
 diga swulnader, blånader och sår, wid hudflågningen,
 förskäftelsen och sitt öfriga lidande, at det sedt ut, som
 på hela Hans aldrabelgaste kropp varit allenast ett sår,
 nämligen ifrån fotabjället, alt up til hufwudet k). Pro-
 ph. ten Zacharias beskriwer denna Jesu sårs kraft gan-
 ska merkeligen, då han säger: På den samma tiden
 skal

i) Hoc caput a falsis interpretationibus Grotii & Judæorum solide vindicat Varenius, Comm. in Esaiam P. III. p. 253. sq. & a detorsione Dippelii, Canz. Fortg. Betracht. des Reinbeck's. T. V. p. 460. sq. Conf. Wagneri Democr. αἰσικ. ἰατρικῶς.

k) ובהכרתו גרפה לנו El. 53: 5. LXX. Int. etjam in singulari red-
 dunt μάλωπι αὐτῆς ἡμεῖς ἰάθημεν, & Petrus ἡ μάλωπι αὐτῆς ἰάθησε.
 l. l. c. c. Cf. Stark, Synops, Bibl. Exeg. V. T. Tom. V. p. 848. seq. Stockii
 N. T. p. 1469. sq.

Skal Davids hus/ och borgarena i Jerusalem haf-
 wa en fri öppen brunn emot synden och oren-
 het 1). Wi hafwe en härlig förklaring öfwer dessa or-
 den, i våra wanliga Kyrko-Psalmer, der wi så sunge:

Ja för alt hwad hålft mig trånker /
 Gifwa Dina sår mig kraft /
 När sig hjertat der insånker /
 Finner jag ny lifsens saft / &c.

Ev. Ps. 8
 N:o. 151:4

Och i en annan Psalm:

= = Hjelp at jag kan mig nu sänka
 I Din Helga djupa sår /
 Der jag lif och hälsa sår.

N:o. 158:1.
 jämf.
 N:o. 16:9.

Detta är grunden til den härliga hjelp, som Zions
 barnom wederfares, och en annan grund kan in-
 gen lägga.

1. Cor 3:11.

Huru skal då den själen wara beskaffad,
 som får fågna sig af denna Jesu hjelp? Det se wi
 klarligen af Öfwerstens, och den quinnans exempel,
 som Evangelisten omtalar. De hade bägge ett bedröf-
 wat och nödstält hjerta. Den ene sörgde öfwer sin dot-
 ters död, den andra öfwer det elände, som hon måste
 utstå på sin egen kropp. Så beskrefwer ock David de-
 ras

1) Per fontem hunc notatur id omne, unde puritas, ablusio a peccatis & justifica-
 tio nostra oritur - - Christi passio, & latus in cruce perfossus, unde aqua & sanguis
 profluxerunt, Job. 19: 34. - - ut non sit necesse ad solum baptismum hunc fontem
 restringere, cum notet omne id, unde ad nos Divinae gratiae profuunt rivuli, Joh. Tar-
 novius Comm. in h. l. p. m. 342. Prükner Vind. Bibl. in h. l. dicit sanguinem
 Christi fonti comparari, in quo sordes abluuntur.

ras tilstånd i andelig mätto, hwilkom denna hjälpen we-
 derfares: **HEXren** / säger han, är harr när dem /
 som ett förbräkat hjerta hafwa / och hjälper dem /
 Ps. 34: 19. som ett bedröfwat mod hafwa. Och **Esaias**,
HEXren / som bor i högden och helgedomen /
 och när dem / som en förkrofad och ödmjuk an-
 da hafwa / på det Han skal wedergwecka de öd-
 Es. 57: 15. mjuktades anda / och hela de förkrofades hjerta.
 Dese äro de, på hwilka **Jesus** får bewisa sin mäs-
 Zach. 9: 9. liga kraft at hjelwa, eller at Han är den rätte hjälpa-
 ren. Ty de helbrägda behöfwa icke läkare / utan
 Matth. 9. de franke. Han är smord och sänd til at predika
 v. 12. dem eländom / til at förbinda de förkrofade hjer-
 tan / til at predika de sängar förlofning / och dem
 Es. 61: 1. bundnom öfning, eller som det heter i nya Testamen-
 tet, at predika dem fattigom **Evangelium**, näm-
 Luc. 7: 22. ligen dem andeligen fattigom, som stå i en sann och
 Matth. 5: 3. werkelig kännedom af sin nöd, och sitt synda-elände, och
 känna, at dem fattas den rättfärdighet, som inför Gud
 galler m). Denna synda-eländets kännedom är så myc-
 ket nödwändigare, som just bristen deraf är ordsaken,
 hwarföre så få människior rätteligen bekymra sig om
 wår fåre Frälsare, och Hans härliga hjelp. Ty hwar-
 före är man så säker och obekymrad om sin salighet?
 Hwarföre kan man så wäl begå sig utom **Jesus**, och
 söka nöje i andra saker utom Honom, samt deröfwer
 fågna

m) *Pauperes spiritu sunt, qui extremam suam mendicitatem spirituales agnoscunt, quod destituantur gloria Dei, quod orbati sint originali iustitia, sint coram Deo nudi, inopes & in gloria, qui praeter peccatum, & quae illud sequitur, confusionem, ex sese nihil habeant.* Aegid. Hunn. Comm. in Matth. 5: 3. p. m. 136.

fånga sig? Hwarföre är man icke orolig, ängslig och bedröfwad öfwer detta sitt usla tillstånd? Hwarföre längtar och trångtar man icke efter JESU härliga hjelp? Hwarföre skyndar man icke til den öppna försöningsbrunnen, JESU aldrabelgasta sår? Jo, just derföre, at man ligger, som wi redan hört, i en andelig död, eller i en syndsens dwala / som wi sünge i en af wå.
M:o. 251: 1.
 ra Kyrko- Psalmer. Man är i detta tillståndet så blind / at man sielf icke ser huru eländig / jämmerlig / fattig och nakot man är, så full af egen rättfärdighet,
Upp. B. 3.
 at man tycker sig för de eller de goda tanckar, böjesser,
v. 17.
 uppsät och gerningar skull, hafwa närmare rätt til nåden än andra, så drucken af egen kärlek, at man tror det bästa om sig sielf, åtminstone sig wara bättre än många andre: men derunder så hård, at man i detta sitt sätra tillstånd, hwarken will eller kan böja och förödmjuka sig för Guds thron, och wid nådastolen, under en rättshaffens synda eländets kändedom, genom trona anamma nåden och hjelpen i Christo. Med ett ord: man känner icke sitt elände. Ty om man det rätt kände, så skulle man icke förr gifwa sig tilfrids, än man kommit til JESUM, och förfarit Hans härliga hjelp.

Derföre är en andelig upwäckelse så oundgängeligen nödig, som wi förestält i wår betraktelses första del. Wår dyre JESUS talar här om således: Den tid skal komma / och är nu allaredo / at de döde / näml.
Joh. 5: 25.
 gen de andeligen döde, skola höra GUDS SONS röst / den Han dem höra låter genom ordet, då Han står för deras hjertans dörr och klappar / och de
Upp. B. 3.
 henne höra / det är, de, som utan något upsäteligt
v. 20.
 motstånd, lämna henne ingång i sina hjertan, skola

lefwa/ de skola komma til andeligt lif n). Dermed
 tågår således: man får aldräförst genom den förekom-
 mande nåden, ett styng i sitt hjerta. Man blifwer ge-
 nom Lagsens ord, i sin syndasömn oroad, och upväckt
 utur sin dwala. Slår man då intet ifrån sig dessa nåde-
 rörelser, så werkar den Helige Ande i hjertat en sorg
 2. Cor. 7: 10. efter Guds sinne. Nåden i Christo, den man förut icke
 stort aktat, blifwer för själen dyr, wigtig och ounn-
 bärlic, och man får med uplysta ögon se, hwad hjelp
 hos Honom är at tilgå, den man hittils försummat.

Huru ärhåller då en sådan bekymrad, och af Guds
 H. Lag upväckt syndare, den härliga hjelp, som hos
 HERANOM JESU är at tilgå, och Evangelium allom
 syndarom tilbjuder? Det sinne wi af den berättelse, wårt
 H. Evangelium lämnar oss om Sifersten. Wi läse, at
 han gick til JESUM, at han bad Honom, och at han
 trodde på Honom. Tre ganska merkelige och wigtiga
 omständigheter, som höra til ordningen, i hwilken en
 nödståld syndare kan blifwa delaktig af JESU härliga
 hjelp. Om awinnan läse wi wäl icke så uttryckeligen, at
 hon denna ordning så noga i akt tagit. Dock gifwer af-
 wen hennes upförande oss anledning til en och annan up-
 byggelig betraktelse.

Sifersten Jairus kom strax, och utan alt omswey
 til JESUM. Hans nöd dref honom här til, och han
 hade ej tid at besinna sig hwarken på ett eller annat.
 Men

n) Hunc locum de resurrectione spirituali, s. excitatione a morte pec-
 catorum ad vitam spiritualem, agere, solide probant Gerhardus Loc.
 Theol. T. VIII. Loc. de resurrectione mort. §. 96. f. m. 866, Prückner,
 Gezel, & Stock, h. 1.

Men qwinnan hade tilbragt tolf år i sin frangkhet. Då först wände hon sig til JEsu, när ingen annan utwäg war för henne öfrig. Hon hade, som Evangelisten Lucas berättar oss, förrätt alt det hon ätte på läkare/ och kunde dock botas af ingom: och när hon Luc. 8: 43. så uttröttat sig i sina egna wägar, så kommer hon ändteligen til JEsu. Hade hon förr kommit, så hade hon också förr blifwit hulpen. Det kan ej med få ord sägas, M. U. huru lyckeliga de själar äro, som så snart de få känna något af Lagens kraft i sina hjertan, som fördömer dem, och wisar dem, at det intet står rätt til; då strax gå til JEsu, klaga sin nöd för Honom, och anförtro sig i Hans hjälpsamma händer. Men det händer dock beklageligen mer än ofta, at bekymrade själar hållre följa denna qwinnas, än Sstwerstans exempel: jag menar den wanliga afwägen, hwarpå många själar råka, när de förmerka huru fördärfwade de äro, huru illa de hafwa lefwat, och huru oundgängeligit för dem är, at dö den ewiga döden, så framt de icke blifwa förbättrade och omwände, at de då falla på den tankan, det de ej så elände, som de känna sig, så kommatil JEsu; utan böra först hjälpa och förbättra sig sielfwa, och genom detta sitt egna förbättrande och bemödande, göra sig tilnåden skickeliga och wärdiga: der de dock borde, efter Evangelii föreskrift, såsom arbetande och betungade kommatil JEsu/ Matth. 11.
v. 28, 29. och i Honom allena söka och finna ro til sina själar o).

§ 2

Detta

o) Præclare in hanc rem Lyserus: hæc femina, ait, tum demum ad Christum confugit, postquam de aliis mediis omnibus desperavit. Ita quoque quamdiu nos hæremus, circa naturales vires, aut opera & merita - - & ex iis aliquid subsidii adversus mortem & damnationem spirituales speramus, Christum secum negligimus. Itaque de omnibus illis desperandum, & animus a mundanis in universum avellendus, atque ad solum Christum convertendus est. Harm. Evang. Chemn. Lys. Gerhard. c. 67. f. m. 1269. sq.

Detta kan kallas en Lagsens afväg p): emedan man på
 den fanima, ehuru otroligit det och synes för blotta förnuft-
 et, allt längre och längre arbetar sig bort ifrån Frälsaren,
 och den oförskylta nåden i Hans Blod, samt trak-
 tar efter, at på ett hemligt sätt upvrätta en Lagsens eller sin
 egen rättfärdighet. Denne afvägen härrörer af den stend-
 skap emot Jesum, som ligger af naturen i allas våra
 hjertan, och wisar sig deruti, at man hållre wil hafwa
 at göra med Gud utom Christo, blott som en skapare
 och uppehållare, som bestämmer oss i nöd och farligheter,
 straffar de onda, och belönar de goda gerningar, än med
 Gud i Christo q), såsom den igenom Honom för-
 sonad, förlåter synderna, och en mild Frälsare, som för-
 barmar

Rom. 3: 24

25.

Cap. 10: 3.

Phil. 3: 18

Rom. 8: 7.

2 Cor. 5: 19.

p) *Hæc opinio legis (quod opera aliquid mereantur) hæret naturaliter in animis hominum, nec excuti potest, nisi cum divinitus docemur. Apol. A. C. p. 113.*

q) *Notatu dignissima sunt verba Lutheri Tom. V. Wittenb. fol. m. 191. b. Hoc, inquit, sepe dixi, quod iterum atque iterum repetens dico, quod etiam me mortuo, omnibus in memoria hæere velim, ut omnes doctores, non secus atque diabolum caveamus, qui - de Deo docere incipiunt, nude ac sine Christo. - Sed si secure agere volueris, & Deum apprehendere, ac gratiam & auxilium penes illum invenire, tam nemini credas, Deum te alibi quam in Christo reperiturum, nec aliis cogitationibus occupatus esto - nec ultra vageris, sed in his consistere. Et si te aut tuæ cogitationes, aut ratio, aut alius quispiam seducere voluerit, tum aditum clausis oculis dicito, nec volo, nec debeo alium Deum nosse, quam in Christo Domino meo &c. Et Tom. IV. Witt. Schol. in Esa. 4: 5. f. m. 136. a. Si Deus voluisset hæc ratione (nude & sine Christo) cognosci, nunquam venisset in carnem. Ideo autem objecit nobis istam carnem, in qua possemus hæere &c. Hinc Philippum de Patre curiosus rogantem, non sinit altius evagari, sed reducit in se. Joh. 14: 9. Et paucis interjectis: in Christi carnem oculi defigendi sunt, ut simpliciter obfirmes animum & dicas: ego nullum, nec in coelo, nec in terra Deum habeo, aut scio, extrahant carnem, quæ sovetur in gremio Mariæ. Hoc cum dicitis, non est periculum ut aberres, aut ut animus terrore aut metu ad desperationem adigatur, &c.*

barmar sig öfwer själen af blotta nåde: at man intet
 wil underkasta sig hel och hållen Honom allena, utan ås-
 wen göra något self, som man kan framwisa, och ej til-
 skrifwa Jesu gerningar och Hans förtjänst all äran. Of-
 ta hårrörer den ock af orätta begrep om Jesu Christi
 hårliga Evangelium, och den i Guds ord uppenbarada
 salighets ordningen. Ty så wist som det är, at Lagen I. Tim. 1: 8.
 är god / om man henne rätteligen brukar / at hen
 har sin nytta at upträcka synden, och göra henne öf- Rom 7: 20.
 werimättan syndig / på det hon må blifwa själen en Cap 7: 13.
 tuktomästare til Christum / och nåden i Christo så- Gal. 3: 24.
 ledes för henne oundgängeligen nödig r); så oförneke-
 ligt är det ock, at lagen dock icke kan göra hjertat lef- v. 21.
 wande: wäl fordrar hon en helig wandel, men gifwer
 ingen kraft dertil, så at man omögeligen kan lefwa ef- Rom. 8: 3.
 ter des föreskrift, omögeligen göra några rättskaffens
 goda gerningar, innan man kommit til Jesum, fått
 kraft at tro på Honom, och genom trona ett nytt, Hes. 36: 26.
 förändrat, och i Hans blod rentwagit hjerta. Hebr. 9: 14.
 Derföre borde en bekymrad själs enda göremål wara,
 at så syndig och eländig hon finner sig, då hon med
 smärta känner sitt elände, och ser sig behöfwa Jesu
 hjelp, låta Fadren draga sig til Jesum, låta den Joh. 6: 44.
 Heliga Andan prisa och förklara Honom för sitt hjer- Cap. 16: 14.
 ta, samt med synderstkan ligga för Hans fötter / och Luc. 7: 38.
 förnämligast anhålla om nåd, och kraft at i trone med
 hela sitt hjerta stödjia sig, hwila och förtrosta på Hans för-
 tjänst

r) Agimus hic solum de usu legis pædagogico: de usu ejus didacti-
 co & politico, vid Benz. Rep. art. XIV. q. 9. p. m. 270. sq.

Up. G. 15:9. tjänst f): emedan tron är den, som rengör hjertat /
 Matth. 12. och man först måste göra trädet godt / så warder
 v. 33. ock frukten god: så här flyta sedermera af trone, rätt-
 skaffens goda gerningar, hvilka äro trones och rättfär-
 dighetenes frukter, nödwändigt, såsom god frukt af ett
 Cap. 7: 18. godt träd t). Men ehuru enfaldiga, tydeliga och med
 vår Evangeliska Religions grundsatser enliga dessa san-
 ningar äro, så är man dock af naturen benågnare, at
 Es. 55: 1, 2. lägga ut penningar der intet bröd är / än köpa
 för intet / jag menar, söka nåd hos oförmögna läkare,
 eller ock uppehålla sig med egit curerande, och hwarje-
 handa kraftlösa läkemedel, än strax wända sig til JE-
 sum, som är en mästare til at hjälpa. Här til är af-
 wien detta en hufwudorsak, at så länge man bjuder til
 at hjälpa sig sielf, och uppehåller sig med sitt egit wer-
 kande och förbättrande, utom trona på Christum, så
 har man ännu icke rätteligen kändt sitt elände, och sin
 oförmögenhet, at sielf werka eller bidrağa något til sin
 omwändelse. Ty kände man det rätteligen så wore man
 glad,

f) *Credendum est primo, diligendum deinde, post servanda mandata Dei, aurea verba sunt D. Juslenii, in Comm. de indiv. cum justif. fide bonorum oper. nexu, p. 44. Credere autem non est in hominis potestate, nisi hoc Deus ex gratia donaverit, ibid. p. 29.*

t) *Præunte S. S. graviter & sæpe inculcant pii nostri Confessores in Libr. Symb. esse fidem ante fructus, hos autem necessario sequi. Vid. D. Juslenii Comm. cit. p. 62. sq. Dici vix potest, quanti intersit, hoc ipsum in praxi Christianismi observare. Dum autem apprehensionem dicimus fidem justificantem, intelligimus apprehensionem non theoreticam, nude assensitivam - - sed practicam, quæ totius cordis & voluntatis in merito Christi recumbentiam involvit. König. Theol. Pol. §. 899. p. m. 262. Conf. Qvensted. Syst. Theol. P. IV. C. 8. th. 10. f. m. 284.*

glad, at man finge hålla sig passive u), eller på ett lidande sätt, så at man sielf intet gör til saken, utan låter **HERRAN** genom sitt ord, blott verka i själen, både vilja och gerning / både en rättskaffens synda sorg / och en hjertans tro: ty det är ett **Guds verk**: wi äre icke beqwämlige af oss sielfwom / något tänka / såsom af oss sielfwom: **JESUS** är den, som trona begynnar och fullkomnar: utom **Honom** kunne wi intet göra.

Phil. 2 : 13.
2. Cor. 7 : 10.
Rom. 10.
v. 10.
Joh. 6 : 29.
2. Cor. 3 : 5.
Hebr. 12 : 2.
Joh. 15 : 5.

Ach! at derföre alla själar, som hit tills fäfangt qwallt sig med sina sielfgjorda ussat, och sin egen förbättring, utan hjertans tro på **JESUM**, eller sökt ro för sina oroada hjertan, på något annat ställe än wid **JESU** kors, och ännu beswåras med mycket twifvelsmål och owisshet om sin salighet, wille spegla sig i denna qwinnans exempel, som så fäfangt använde all sin egen dom på läkare, och hädan efter icke möda sig i sina många wägar, utan strax komma til **JESUM**, och genom Hans Andas kraft, trösteligen framgå til nådastolen, at de må få barmhertighet och finna nåd / på den tid dem hjelp behöfwes. Så skal dem ock snart wedersaras hjelp efter Hans ord: ty Hans hjelp är när dem / som frukta **Honom**: och den til **Honom** kommer / kastar Han icke ut.

Es. 57 : 10.
Hebr. 4 : 16.
Ps. 119 : 41.
Ps. 85 : 10.
Joh. 6 : 37.

Då

u) Hominem in conversione se habere passive, contra Pelagianos, Semipelagianos & Synergistas, docent Libri nostri Symb. p. 582. 681. Conf. Fecht. Lect. in Syllog. p. 448. Gratia Divina acceptum ferendum est, quod doctrina ecclesie nostrae Lutheranae ab his ceterisque erroribus sit repurgata. At haec nihilominus monstra haec in animis permultorum, in ipsa praxi: immo, ut ex Apol. A, C. jam vidimus. naturaliter in hominum animis,

Då Sifersten Jairus kom til Jesum, så berättar Evangelisten, at han åfwen tilbåd Honom, eller efter ordets egenteliga betydelse i sitt mål, at han gjorde ett ödmjukt knäfall för Honom, eller med djup wördnad fastade sig neder för Hans fötter w). Han hade inter betänkande här wid, oansedt han war en Siferste i Synngogan uti Capernaum, en lärd man, som i anseende war förnämsst at uttyda lagen, och wårda Gudstjänsten x). Swinman öpnade wäl icke sin mun til bönen: dock ytrade sig hennes långtan efter hjelp, i det hon sade wid sig sielf: måtte jag allenast komma wid Hans kläder/ så blefwe jag helbrågda: och utur hennes siäl trångde sig utan twisifel innerliga suckningar, och begär in i Jesu förbarmande hjerta. Bönen kan ock ske utan ord: ty den består egenteligen at tala, i ett nödstält hjertas trångtande begär, efter den hjelp man ser sig behöfwa: man må för öfrigt föredraga sitt åliggande med ord, eller utan ord. Derföre plågar man ock skilja på en inwärtas och utwärtas bön. Den senare, nämligen den utwärtas bönen, kan aldrig vara rättskaffens, om den icke är förknippad med den förra, så at den tillika sker i hjertat: men den förra, jag menar den inwärtas bönen, kan wäl vara utan den senare, och sker af Guds barn utan återwändo: fast det utwärtas bedjandet icke heller af dem försummas, utan sker ju oftare, ju bättre.

w) ΠΡΟΣΚΥΝΕΙΩ proprie, & vi originis, significat more canis lambe-
re - - humillimum se alicui prosternere more canum, qui prosternunt
ac provolvunt se humi, ad pedes dominorum suorum. V. Stock. Cl. N.
T. ad hanc vocem, & Erasmi Schmidii Notas in N. T.

x) V. Gezel. in h. l. Lightfoot ad h. l. Hottinger. in Notis ad Good-
winum Lib. II. C. 2. §. 8.

bättre. Man behöfwer och icke förestrifwa bekymrade
 själar, som stå i upriktigt begär efter Jesu nådiga hjälp,
 huru ofta de skola bedja derom. Är hjertat nödstält,
 så underlåter man icke, ej heller förtrottas man, at Luc. 18: 1
 ouphörligen sucka och trängta derefter, och man kan då 1: 120, 117
 icke gifwa sig någon ro, eller vara tilfrids, innan man
 känner sig vara kommen i förening med Jesu, och så-
 ledes finner den sin själ får hafwer. Man wil icke / Eccl. 3: 4
 som David säger, gå i sine huses hydda / eller läg-
 ga sig på sine sängs läggre / man wil icke låta sina
 ögon sofwa, eller sina ögnalock sömnoga vara /
 til des man må finna ett rum för Heranom / til
 des Jesus sielf får bereda sig ett rum, och göra sig en Em. Ps. 5.
 säng uti des hjerta och bröst, til en boning dem måg- Ps. 132.
 tiga i Jacob. v. 13.
Ps. 132: 3,

Ett wil man allenast ännu här wid påminna, i anled-
 ning af Evangelistens berättelse, om Jairi Dotters up-
 väckelse, at nämligen, om man werkeligen skal få för-
 fara Jesu hårliga hjälp, så är nödigt, ej allenast at bedja,
 utan och, at i stillhet och tålmod afbida denna hjälpen.
 Jesus upväckte ej den döda pigan, förr än piparena y),
 och det sorlande folket woro utdresne. När en själ blifwer
 rörd af Guds ord, så söker satan på ganska många sätt,
 at förqwässa denna Guds ords säd, som således är ut-
 sädd i hennes hjerta: nu utwärtas genom ett slags pipare,
 som pipa henne i öronen, at hon skal slå ifrån sig sådana
 griller, och melancholiska tankar: nu intwärtas genom
 G werld:

y) De usu tibicinum in funerum solennitate apud Hebræos, vid. Light-
 foot. Hor. Hebr. & Talm. ad Matth. 9. Gejer. tr. de luctu Hebræorum,
 C. 5. Qvenstedt. tr. de sepultura vet. adjecta Antiq. Bibl. c. 6.

werldsligit bekymmer, samt syndiga tankars och begärel-
 fers oroliga forlande. Så at det werkeligen behöfwes nåd,
 til at wara af samma sinne, som David, då han sade: min
 siäl wäntar allenast i stillhet efter Gud / eller är
 Ps. 62: 1. allenast stilla til Gud z), den mig hjälper: hwar på dock
 ganska mycket kommer an: ty om i stilla bleswen / så
 worde eder hulpit; genom stillhet och hopp wor-
 Ef. 30: 15. deni starke / det är, som Lutherus säger a), om i liden,
 hafwen tålmod och biden. Wär dyre och käre D.
 Luther talar och här om på ett annat ställe ganska här-
 ligen, då han säger: at ingen har större nytta af
 Evangelium, än de, som hålla sina hjertan
 stilla, stå ifrån sig alla andra ting, och med
 flit betrakta det: lika som solen låter se sig
 helt jämn i ett stilla watn, och det krafteli-
 gen upwärmer; men deremot icke så kan ses
 i ett brusande och rinnande watn, ej heller
 kan det så kraftigt upwärma. Derföre wil du
 blifwa uplyst, och se Guds nåd och under, at
 ditt hjerta må blifwa brinnande, uplyst, andåk-
 tigt och gladt, så winlägg dig derom at wara
 stilla, och fatta denna bilden djupt i ditt hjerta,
 så skal du finna deruti under öfwer under aa).
 Andteligen lärer oss wårt H. Evangelium, genom
 hwad

z) V. Gezel. h. l.

a) Luth. in hunc loc.

aa) Kircken, postill über Evang. am ersten Weihnachts Fevertage p.
 74. edit. Lüneb.

hwad medel denna hjelpen århålles, nämligen genom trona. Ty JEsus taltalade qwinnan således: Din tro hafwer hulpit Dig. Marcus säger, at det utgick en kraft af JEsu / som botade henne. Men detta år icke emot hwart annat: ty tron år medlet å wår sida, hwar igenom JEsu kraft, och kraftiga hjelp anammas. Den år lika som en hemlig mun, som suger kraften utur JEsu sår: Den år, som wåre Lärare i detta stycket plåga förklara sig, såsom en fattig tiggares hand, som emottager den af barmhertighet tilbudna almosan b), eller den låtedom för sina djupa synda sår / som flyter utur JEsu helbrågdogörande sår / hwilket dock så bör förstås, at tron sielf år wid JEsu första undfående och anammande, icke mer werkande, än en swag tiggares hand, som sielf icke har kraft och förmåga at emottaga något, utan den milde gifwaren måtte deruti sielf lägga almosan, och tillika fatta och hålla handen, at han almosan emottaga och behålla kan. D. Luther gifwer i sitt gyllende företal för Epistelen til de Romare, som finnes i måsta delen af wåra Svenska Biblar, en merkelig beskriwning af den sanna och saliggörande tron, den wi, som bekänne oss til Hans lära, cateches och öfriga bekännelse-böcker c), aldrig borde förgåta. Tron, säger han, år ett Guds werk i oss, som oss förwandlar och på nytt föder af Gudi, och dödar den gamla Adam, och gör oss platt andra människior i hog, sinne och alla krafter, och hafwer den

Cap. 5: 30.

Sw. Ps. 5.
R: 0. 323: 1.
R: 0. 247: 9.

G 2 Heliga

b) Vid. Hollaz. Syst. Theol. Part. III. Sect. 2. C. 7. qv. II. p. m. 657.
c) Hæc verba, Latine reddita, leguntur in Libr. Symb. p. 701.

Heliga Anda med sig: hon är ett lifaktigt och kraftigt ting 2c. Och gifwer sedermånga det härliga rådet: bed Gud, at Han werkar trona i dig, annars blir du wäl utan tro til ewig tid, ehwad du tänker eller gör. Wår nådige Gud försummar sig och icke at werka den samma, igenom Evangelii ord, när man låter föra sig i den rätta ordningen / som wi redan hafwe förklarad. När nämligen en syndare blifwit af Guds lag upwäckt, til omrörda kännedom af sitt elände, så at han ser sig, utom Guds nåd och Jesu hjelp, säkert gå förlorad, är derföre nederlagen och försagd, samt mistrostar på allt det han sielf kan werka, eller göra til sin uprättelse och salighet: men under denna känslan af sin nöd, och sin andas fattigdom, lyfter sina ögon up til bergen / til berget Zion, ifrån hwil-

Ps. 121: 1. Kom hjelpen Kommer / ser sig om efter Zions Konung, som hjelper de elända härligen, längtar och trångtar efter Honom, hungrar och törstar efter rättfärdigheten i Hans blod / samt i en ömhörig bön derom anhåller; så är Han och icke långt borta, utan med den hugswalande Evangelii nåd tilstådes, och gifwer stäl en deraf ett lifligt inträd, och kraftig förwising derom i hjertat, derigenom at Han upständer tron d) i henne, och ett andeligt trones lif: så at

d) Quæ de fide salvifica hic dicimus, amicissime concordant cum illis, quæ hac de re, de ortu sc. fidei salvificæ in corde contrito, exposuit b. Mart. Chemnitius, Loc. Theol. P. II. L. de justificatione, p. m. 682. sq. ed. Francof. 1559. in 8. Coll. Exam. Concil. Trident. f. m. 163. idque, ut ipse monet, cum in finem, ut quilibet inde deprehendere possit, an habeat veram fidem justificantem.

at hon kan med en beshynnerlig och enkelt tillämpning, anse Jesu försoning, såsom skedd för sin räkning, och i sin stad och ställe, hvilken henne fördenksul, såsom ett arf, och en dyrt förwårtswad egendom tilhörer.

Matth. 25.

v. 34.

(κλῆρονο-
μήσαίς)

Sielfwa hjelpen består deruti, at människian warder frigjord ifrån syndenes skuld / dom och her-
 rarwålde. En så snart hon genom en sann hjertans tro, fattar Jesum, så warder hon inför Guds Domstol rättfärdiggjord: i hvilken doms handling Gud för-
 låter, och icke tilräknar henne alla hennes synder /
 men deremot tildömer och tilräknar henne Jesu förwårtswada rättfärdighet. Hon blifwer således
 på en gång ifrån alla sina oräkneliga syndaskulder fri-
 dömid och absolwerad, och för ett rättskaffens Zions barn uptagen: i det hon genom Evangelium fördrar
 ifrån Sinai / som brinner med eld, hwarigenom det fridlösa och pinsamma tillståndet under Lagen ut-
 wisas, til Zions berg / och til lefwande GUDS stad / til Nya Testamentens medlare Jesum / och
 til skänkelse blodet / som bättre talar än Abels
 blod. Marcus berättar om qwinnan, at då hon blef
 helbrågda gjord af Jesu kraft, så kände hon det i
 kroppen / at hon wardt botad af den plågan. Så
 har äfwen tron, och trones lif i Christo en andelig kän-
 sla med sig, som wi hafwe hört i vår betraktelses första
 del. En när Zions barn igenom trona kommit tilnåd, och
 fått sina synders förlåtelse, så kundgöres sedan denna rätt-
 färdiggörelsens handling i deras själ och hjerta: då de få
 sinaka den söta själa-friden / som Apostelen betygar
 vara rättfärdiggörelsens frukt: Andan vittnar med
 deras anda / at de äro Guds barn: oron, ångesten

ps. 32: 1, 2.

Rom 4: 6. f.

Heb. 12: 22.

24.

Matth. 5: 29.

Pl. 34: 9.

I. Pet. 2: 3.

Rom. 5: 1.

Cap. 8: 16.

och qwalet försvinner, och de så i det stället frögd i den
 Cap. 14: 17. **Helga Anda.** Ty de hafwa i den nya födelsen fått ett
 Ps. 51: 12. **rent hjerta, och en ny wif Anda/** så at de med en Gu-
 domelig försäkran tro sin synda-förlåtelse, och der syn-
 Luthers Ca- **dernas förlåtelse är / der är lif och salighet: så at**
 teches 5: te **en sådan själ i sanning kan säga:**
 hufwudss.

Wäl mig i ewighet / nu känner själ och sinne
Tröst/ fågnad/ frid och ro: ty jag är uti minne
 Sw. Ps. B. **Hos Gud min frälserman/ och ser mig njuta wist**
 Di. r. 24: 1. **En frukt af pinan Din/ o milde Jesu Christ!**

Således blifwa Zions barn frigjorde ifrån syndenes
 dom, men äfwen tillika förlofsade ifrån syndenes her-
 rawälde e). Ty synden skal icke wara wäldig öfwer
 Rom. 6: 14. **dem/ efter de icke äro under lagen/ utan under nå-**
den. Syndaroten upryckes wäl icke, utan är qwar, äfwen
hos de trogna, alt in til döden: men hon kan dock icke her-
ska öfwer dem: utan om de rätteligen årkänna sin andeli-
 I. Tim. 1. **ga fattigdom, och såsom de i sina egna ögon største och för-**
 v. 15. **nämligaste syndare, fly til Jesum, tilägna sig Hans**
 Hebr. 12: 2 **förwårswada rättfärdighet, samt i trone se på honom/**
 Zach. 12: 10. **som är deras Konung, och Hans blodiga sår,**
 Gal. 3: 1. **som dem i Evangelio för ögonen målas f); så äro de**
 Rom. 6: 11. **döde syndene/ korsfäste med Christo: Och Chris-**
 Gal. 2: 19. **ti kärlet tvingar dem så/ at de icke mer lefwa sig**
 sielf-

e) Fides illa, quæ accipit remissionem peccatorum in corde perterrefatio, & fugien-
 te peccatum, non manet in his qui obtemperant cupiditatibus, nec existit cum mortali
 peccato. Apol. Confess. Aug. p. 86.

f) Rutilantia vulnera Christi sunt Biblia nostra practica, de certitudine salutis nostræ testi-
 ficantia. Joh. Gerhard. Harm. Ev. de passione Christi, Cap. 9. f. m. 438.
 Conf. omnino Benzell. Rep. Th. Art. XIII. Qv. 14. p. m. 253. 1q.

sielwom / utan Honom, som för dem död och
 upståndn är. Och när något upstiger af den inneboen- 2. Cor. 5.
v. 14, 15.
 de arffsynden, som wil draga dem härifrån, när de ge-
 nom den uplyfande nåden blifwa warse sina fel och bri-
 ster; så kasta de dock icke bort sin tröst / eller sin tros Hebr. 10.
v. 35.
 förtrostan och frimodighet (*παρρησία*), utan rena sig
 dageligen och stundeligen i **J**esu blod / af alla si-
 na synder / och af all köttfens och andans besmit- 1. Joh. 1: 7.
2. Cor. 7: 1.
 telse / fullbordande helgelsen i Guds råddhoga.
 De tro at alla deras synder dem dageligen och mil-
 deligen förlätne warda / efter Lutheri förklaring öf- Luth. Cate-
ches Tredje
Tros Art.
 wer vår Tredje Tros Artifel. Ty de hafwa icke en
 sådan Konung och Öfwersta Prest / som icke kan
 warkunna sig öfwer deras swaghet; utan den
 som är frestad i all ting / lika som de, dock utan
 synd. Dersöre framgå de icke allenast wid alla tilfäl-
 len trösteliga til Nådastolen; utan de tro och, at Hebr. 4: 15,
16.
Phil. 1: 6.
2. Tim. 1.
v. 12.
 Den uti dem ett godt werk begynt hafwer / han
 skal det och fullborda / intil **J**esu Christi dag.

Tredje Delen.

Sär Zions Barn detta förfarit, så få de och
 af hjertat glädja sig öfwer sin Konung, och den
 af Honom undfångna hjälpen, som är den Tre-
 dje delen af vår betraktelse. De kunna då säga om Ho-
 nom med David, mitt hjerta gläder sig, at Du
 så gerna hjälper: och med Esaias: Si, det är Ps. 13: 6.
 vår Gud den wi förbide, och Han skal hjälpa
 öf, det är **H**ERren / wi förbide Honom / at wi
 skole

Es. 25: 9 **Skola frögda of / och glade wara i Hans salighet.**
 Då fullbordas på dem, hwad som samme Prophet på
 ett annat ställe säger, om de trogna i Nya Testamentet:
I Skolen utgå i glädje / och i frid ledjagade war-
da; Berg och högar skola frögdas för eder med
glädje, och all trä på markene klappa med hän-
 Cap. 55: 12. **derna g). Och huru skulle de då annat kunna, än hjer-**
teligen glädja sig öfwer Honom? Deras Konung
 Högm. 1: 4. **förer dem ju in i sin kammare / och håller nattward**
 up B 3: 20. **med dem / at de få smaka Hans Nåds ousägeliga an-**
deliga sötma, i så rikt mått, at de warda druckne
 Ps. 36: 9. **wällust / sasom med en ström. Då få wiserligen de**
 Ps. 22: 27. **elände äta / at de måtte warda / nämligen af JE-**
su fött och blod, det de åtnjuta icke allenast Sacramen-
 Joh. 6: 51. **terligen i H:Krans Högwärdiga Nattward, utan ock**
 54, 55. **andeligen i trona, dageligen och stundeligen, til sitt**
andeliga lifs styrko och uppehälle. Deras hjerta skal
leswa

g) Præclare h. l. explicat b. Lutherus Schol. in Es. 55: 12. Tom. IV. Wittenb. fol. m. 289. b. Educam vos, inquit, in letitia de nova Ægypto, de morte, inferno, peccato & de laboriosa justitia, in regnum gratie & remissionis peccatorum, ut habeatis perpetuum gaudium in Spiritu. Ante cum sub lege eratis, omnia erant plena luctu & labore, quia cor non erat quietum. Nunc autem per fidem in Christum, pacem ac gaudium habebitis. Possimus autem ex gaudio intelligere defectum fidei nostræ: quantum enim gaudemus, tantum necesse est credere. Ita etiam Gerhardus Homil. P. 1. p. III. Qui vere, inquit, & ex animo credit, is etiam exultabit, qui nondum exultat, is nondum credit - - Hoc gaudium est fructus spiritus, Gal. 5: 22. est robur anime nostræ, & interioris hominis, Nehem. 8: 10. - - est consequens spiritualis unionis cum Christo, est ἀγαλλομα vite æternæ &c.

Iefwa ewinnerliga h), och deras siäl fet warda ijsf. 22: 27.
 wällust. Då få de försjande i Zion pryddning för Ef. 55: 2.
 affo/ glädje-olja för sorg/ och skön kläder/ för
 en bedröfwad ande. De få i andanom, och med tro. Ef. 61: 3.
 nes ögon, se Konungen i sina härlighet i), och Cap. 33: 17.
 ösa watn med glädje utur helsobrunnen/ den öpna Cap. 12: 3.
 försöningsbrunnen, Hans blod drypande (år k): så at
 deras hjerta skal glädjas, och ingen skal tagade-
 ras glädje ifrå dem: ej heller någon skal rycka dem Joh. 16: 22.
 utur deras Konungs och Frälsares hand. Mån de ej Cap. 10: 28.
 då hafwa ordsak at säga med bruden: En sådan är
 min wån/ och Konung, ja min wån är en sådan/
 I Jerusalems döttrar. Och med Församlingen: Högw. 5: 16.

O! Jesu Du äst en Konung stor,
 Som ej begripes af himmel och jord:
 Du hos honom dock nädigt bor/
 Som utaf hjertat på Dig tror.

Sw. Ps. 8.
 N: 9. 19: 8.

Och af en annan Psalm:

Jesus är min wån den bäste/
 Hwiltens like aldrig är ic.

Ps. 9. 245: 1.

Ach! at alla människjor troddet! Ach! at de allenast
 kände Honom!

S

Swad

h) Abunde fruuentur donis gratia, passione & resurrectione mea partis, quæ lar-
 ge ego distribuam, ad dextram tuam erectus, & quibus, tanquam cibo saluberrimo,
 omnem animæ famem restingvent - - immo deliciis simul replebuntur ineffabilibus. Gejer
 in h. l. Conf. Gezel.

i) Conf. August. Varen. & Seb. Schmid. in h. l.

k) Ad vulnera Christi h. l. accommodat Joh. Saubertus, de vulneri-
 bus Christi §. 70. 78. 79. ut alios taceam.

Hwad kan då wäl denna glädjen annat werka hos
 Zions barn, än ett hjerteligt och ouphörligt loffsagan-
 de? Drinnan, som Evangelisten omtalar, berättade
 hwad hjelp hon fått hade, och ryktet om den döda pigans
 upwäckelse, blef äfwen öfwer alt bekant. Så kunna och
 böra jämwäl de själar, som blifwit delaktiga af Jesu här-
 liga hjelp, säga med David: **H**Erren är min stark-
 het och sköld / uppå **H**onom hoppades mitt hjer-
 ta: och mig är hulpsitt: och mitt hjerta är gladt/
 Ps. 28: 7. och jag wil tacka **H**onom med mine wiso. Och wida-
 Ps. 42: 6. re: jag skal tacka **H**onom / at **H**an hjälper mig /
 ושועות פניו med sitt ansigte / eller närmare efter ordens betydelse, i
 sitt mål: tacka **H**onom, och **H**ans ansigtes saligheter, eller
 för **H**ans ansigtes saligheter, det är, för den ymniga och
 2. Mos. 2. 33: 14/15. hårliga salighet, som af Guds Son är förwärswad, hwil-
 ken kallas Guds ansigte; ty **H**an är Fadrens hårlighets
 Hebr. 1: 3. sten, och i **H**ans ansigte lysér Guds klarhet 1). Då heter det
 2. Cor. 4: 6. rätt af hjertans grund: Lofwa **H**Erren min siäl / och
 alt det uti mig är, **H**ans helga Namn; lofwa **H**Er-
 ran min siäl / och förgåt icke hwad godt **H**an mig
 gjort hafwer. Den dig alla dina synder förläter / och
 Ps. 103: 1, 2/3/4. helar alla dina brister / den ditt lif förlöser ifrån förf-
 ärf / och kröner dig med nåd och barmhertighet.
 Och detta är det tackoffer, som **H**Erren fordrar af
 Zions barn, då **H**an låtit dem sin hårliga hjelp wede-
 faras. Offra Gudi / säger **H**an, tackoffer, och be-
 tala dem högsta ditt löfte. Och åkalla mig i nödene /
 Ps. 50: 14/15. så wil jag hjälpa dig / så skal du prisa mig. I Jeru-
 salems tempel skulle den helige elden beständigt brinna
 på

1) Vid. Gezel, & Sal. Van Til, in h. l.

på altaret, och fick aldrig utsläckas. Härigenom wisades,
 at de trognas hjertan skola wara det rätta fridstempelt,
 som Jerusalems tempel i Andans egit mål betyder *),
 så at Guds frid / som öfwer går alt förstånd / för-
 warar deras hjertan och sinnen i Christo Phil. 4: 7.
 Och at i detta tempelt, skal det rätta tack- och lofos-
 fers altaret Heranom warom Gudi uprättas, på hwil-
 ket elden af himmelen, den Helige Ande, får genom tron,
 uptända en brinnande kärlek til vår nådiga Gud, och i
 Christo försona Fader, såsom en ofskiljaktig trones frukt,
 när man tånt och trodt den kärlek som Gud hafwer 1. Joh. 4:
v. 16.
 til öf / samt ett innerligt lofsägande för Hans nåd, som
 så högt älskat öf, och gifwit ut sin enda Son för öf /
 samt nu gifwer öf alt godt med Honom: så at wi Rom. 8: 32.
 Honom berföre, tröffeliga / och med all tilförsigt
 bedja kunnom / såsom god barn sin älskelige Fader /
 och således med innerlig hjertans böjelse, se til / huru-
 dana kärlek Fadren hafwer bewisat öf, at wi kal-
 las Guds barn. Wore icke war hjertan brinnande / 1. Joh. 3: 1.
 då Han talade med öf i wägen / och uttydde öf
 Skrifternas? sade fordom lärjungarna, och så går det Luc. 24: 32.
 än i dag, när en siäl får ljusigenom Skrifternas, och nåd
 at tro för sin euskylta del: Christus hafwer älskat
 mig, och gifwit sig ut för mig: då uptändes sijnwål Gal. 2: 20.
 i hjertat en brinnande kärlek til Guds Son, war dyra Fräl-
 sare, ett innerligt beprisande af Hans warfunsamma 1. Cor. 16:
v. 22.
 hjerta, at Han har dödt för öf, den stund wi ännu wo-
 re öwänner / och en ständig åträ, at Han måtte blif- Rom. 5: 10.

H 2

*) Conf. Stockii Lexicon Homil. p. 657. Waltheri Officin. Bibl. f. 706. Glassii Phil. Sacr. p. m. 991. sq. & Philologos passim, de derivatione nominis ירושלים

Någre, som wilja anses för nitiske och alfwartlige i sin
 Christendom, hafwa tagit sig anledning, af de misbruk
 musiken är underkastad, at aldeles förkasta den samma,
 såsom den der til intet annat wore tjänlig, än til wällust,
 fulleri och dryckenskap, lättferdigt dansande, och annan
 syndig säfånga. Man kan också icke neka, utan måste twärt- 12. Di. 188
 om högeligen beklaga, at musiken nu förtiden mer brukas,
 at kittla köttet, och upwäcka köttens lustar, än til Guds lof Ps. 33: 1, 2,
3, 4.
 och åra, hwartil hela musiken blifwit inrättad. Swer 2. Chron.
29: 25.
 ett sådant musikens misbruk klagar Herren igenom sina
 Propheter. We dem / säger Han, som om morgonen
 bittida uppe äro til at beslita sig om dryck / och sitt-
 ja intil natten, at de af win hete warda skola: och
 hafwa harpor / psaltare, trummor och win i deras
 collats: och se intet uppå Herrens werk / och ätta
 intet uppå Hans händeres gerningar. Likaledes hos Es. 5: 11, 12.
Cap. 6: 4,
5, 6.
 Propheten Amos. Lutherus säger, at satan drifwer så-
 dant folk, at handla emot naturen: ty Gud har förlånt,
 oss denna ädla gåfwan musiken i naturen, at wi honom,
 dermed lofwa och prisa skole: men dese affällingar och,
 olydige barnen, drifwas af satan dertil, at beröfwa,
 Gud en sådan gåfwa, och tjäna dermed satan, som är,
 Guds fiende n). Men det blifwer också här wid, at den
 som

H 3

n) In Encom. Music. Wittenb. 1538. ed. cit. Motz. vertheid. Kir-
 chenmusic. p. 11. Ceterum quanti Musicam fecerit, & quam impense eam
 laudaverit b. Lutherus, cujus nec ipse imperitus fuit (v. Mathesii Conc.
 de Hist. Luth. C. 12.) in scriptis ejus passim legimus. Loca ipsa exhibe-
 beremus, nisi vetaret chartæ angustia. Vid. nonnulla allegata in Krullii
 Pakt. Hamburg. tract. Jesus meine liebe, od. Geistl. Brautlied, p. 560. sq.
 & Motzii libr. cit. ubi multa in laudem & defensionem musices, contra
 osiores ejus, congestaprehendimus.

som här hållre efterföljer den rika mannens exempel i
 syndiga och werldliga yppigheter, ån Davids, som
 enfaldeligen spelade för H&Eranom på sin harpa, han
 får och, om ej Guds nåd, och en sann omvändelse
 emillan kommer, en gång instämna med rika mannen
 Luc. 16: 24. i pinorummet: jag pinas swårliga i denna låganom.

Doc̄ kan man för detta mis̄bruket skul, så mycket
 mindre förkasta musikkens råtta bruk, som man ofta ser
 de aldraoskyldigaste, nyttigaste och nödwändigaste ting
 vara åfwen så stort mis̄bruk underkastade. Råtta Zions
 barn, jag menar de Gudaktiga stålar, som förfarit
 Guds Nåd och Jesu härliga hjelp, åro twårt om en-
 dast de, som kunna råtteligen göra sig nytta, så af al-
 la Guds skapade ting, som i synnerhet af en wål inrått-
 tad musik. De anse hwårt och ett ar, såsom ett uprækt
 finger, som pekar åt himmelen, och lofwar på sitt sätt
 sin skapare: huru skulle de då icke åfwen på samma sätt
 anse ett wål inråttat Orgewerk? En werldslig sinnad
 människja hörer allenast på ljudet, och då är det antin-
 gen dermed, som med andra saker, man är nyssiken i
 början, men sedan man hört det en tid, så aftar man
 det icke stort: eller och om man har någon beshynnerlig
 naturlig böjelse för musik, så titlar man allenast sina
 naturliga sinnen med ljudets behagelighet, och bekym-
 rar sig för öfrigt intet derom, huru hjertat är stålt, och
 huru skickeligt det är, at böja sig för H&Eran, och
 wårda Hans nåd. Men en trogen själ skulle deremot
 innerligen skåmmas och blygas, om hon, som skal wa-
 ra en lefwande människja, med ett dödt och kånslolöst
 hjerta skulle sittja i kyrkan, när piporna, som åro döde
 ting,

ting, så wadert sammanstämman til Guds lof o). Skulle hon då icke låta sitt hjerta, i andelig måtto, blifwa ett Guds instrument, som genom den Helga Andas finger, så warder stämt och tilredt, at det med Jesu wilja och hjerta rätteligen harmonerar och instämmer?

GUDS barn kunna ock af detta sammanstämmandet hämta en påminnelse och upmuntran, til den inbördes kärlek, enighet och samdrägtighet, som bör wara dem emellan, såsom bröder och systrar i Christo Jesu p). Ty kunna de döde tingen så sammanstämmas, at det blifwer en ton, en harmonie, kunde fordom i Jerusalems tempel musikanterna, hwaras ett så stort antal war, som wi i ingången hört hafwe, tillika med 120. Prestes, som blåste med trummeter, så stämman in med olika instrumenter, at det war som en man hade spelat, och såsom man hört ena röst; huru mycket mer böra då icke människorna, i synnerhet de, som bära samma namn af Christo, och bekänna sig til en **HERR** / en tro, ett dop och en **GUD** / låta **Hans**

2. Ebrön. 5.
v. 12, 13.

Eph. 4: 5.

o) Præclare in hanc rem ait Meisnerus, Colleg. Adiaphorist. Diss. XI:ma thes. 84. Exulet (e choris nostris musicis) levitas & lascivia, gravitas e contrario & pia animi attentio prævaleat, que non symphoniant nudam contempletur & seletur, sed eidem intimos gemitus & affectus devote accommodet jungatque. Nisi enim ad vocis flexuras animi præsentia, & ad verborum varietatem cordis vigilantia & fervor accesserit, frustra modulamine isto, & Deum & nos ipsos fatigamus. Nam
Non vox, sed votum, non musica chordula, sed cor,
Non clamans, sed amans cantat in aure Dei.

p) Hinc præclare Augustinus, Quod in cantu, inquit, est harmonia, id in Ecclesia est concordia, lib. 2. de civit. Dei, Cap. 22.

Hans nåd så förena sina hjertan, at det sannas på dem,
 som Guds Ande bethgade om de första Christna, at i
 Ap. G. 4: 32. hela hopen som trodde / war ett hjerta och en siäl.
 Och detta år, som Paulus önskar sina kære Romare,
 då han skrifwer, at han beder Gud för dem, at de
 måtte blifwa ens til sinnes efter Christum Jesum /
 at de med enom mun / och med enom hog måtte
 Rom. 15: 5, 6. prisa GUD / och wärs HERAs Jesu Christi
 Fader: nämligen at de icke allenast med enom mun
 måtte lofwa GUD, med böner och sånger i den Chri-
 steliga Församlingen, utan ock med ett sinne, så at de
 ras hjertan, genom den ena och sanna Jesu Christi An-
 da, först måtte blifwa intagne, och i en rätt skaffens bro-
 derlig kärlek förknippade: på det de sedan måtte i An-
 Eph. 4: 3. dans enhet öpna sin mun, och lofwa sin Gud och
 Frälsare. Detta böre wi påminna oss, så ofta wi höre
 vårt Orgelwerk röras. Si huru godt och lustligt
 är det / säger David, när brödet bo endrätgeliga
 tillsammans / såsom kosteligt balsam är / det af
 Ps. 133: 1. Aarons hufwud flyter ic. Hwarigenom wisas, at
 det måtte vara ändamålet af all vår bön och sång,
 den må ske, med, eller utan instrumenter, at GUD
 Zach. 12: 10. wille utgjuta den Heliga Anda, som är nådenes Ande /
 såsom den rätta balsams oljan, öfwer alla lemmarna
 i Jesu Christi andeliga lekamen, at Andans kraft och
 smörjelse, måtte få flyta af Jesu Christo, som är den
 Hebr. 5: 1. rätte himmelske Aaron, och sin församlings hufwud,
 Eph. 1: 22. in på alla lemmarna, på det de således, i berörda An-
 Cap. 4: 15. dans enhet / måtte blifwa fins emillan förbundne,
 hwilken Andans enhet är ett behageligt offer, och en
 balsams luft för den stora Gudens ansigte: och der så til-
 går,

går, der sammastådes lofwar H:Rren wälsig-
 nelse och lif til ewig tid q).

Ps. 133: 3.

Det är H:Rranom Jesu en besynnerlig lust,
 när Han i ett sådant enhets och kärleks band får för-
 knippa sina Trognas hjertan, och ibland dem anställa
 en lustigt sammanslämmande musk, til sin nåds be-
 prisande, samt sitt lidandes och döds åminnelse i trone.
 Fader, säger Han i sin Swersta Presteliga bön, som
 Han hölt, när Han skulle gå til sitt bittra lidande, jag
 beder at de må alle warda ett/ såsom Du Fader
 i mig / och jag i Dig / at de skola wara ett i oss/
 på det werlden skal tro / at Du hafwer mig sandt. Joh. 17: 21.
 Och hwad wälbehag Han har der til, at man således
 lofwar Honom, utwisa dese orden: Den der tack
 offerar han prisar mig: och der är wägen / at jag
 wisar honom Guds salighet, det är, han skal med
 helig glädje finna och se, at jag är hans Jesus och sa-
 lighet, både timmeligen och ewinnerligen r). Merfelt-
 git är ock, hwad vår dyre Frälsare säger på ett annat
 ställe: at Gud bor ibland Israels lof: nämligen, Ps. 22: 4.
 der trogna siälar lofwa och prisa Honom, der de in-
 stamma glädje: sänger til Hans lof och pris, som dem
 ifrån synden, döden och djestwulen förlofsat hafwer,
 der bor Gud, der uppenbarar Han, på ett besynnerligt
 sätt, sin nåd, der får man ock ofta förfara mycken sa-
 lighet, mycken lustig wedergweddelse, och större sötma
 än man kan omtala.

J

Det

q) Conf. Gezel. & Franck. h. 1.

r) Verba sunt Gezelii in h. 1.

3. Mos. 5. vitiska Gudstjänsten rökverk skulle upståndas, som af-
 bildade de heligas böner / så skulle kolet tagas af
 6: 22, 13. upb. 5: 8. bränneoffers altaret, hvarigenom Jesu försonings-
 offer afmålades. Så tog och ängelen det glödande kolet
 Ef. 6: 6, 7. af bränneoffers altaret, hvarmed han kom wid Esaie
 mun. Hvarigenom wisades, af hwad grund all vår
 bön, alt vårt lofsägande, samt alt vårt andeliga sun-
 gande och musicerande endast bör här flyta, nämligen
 icke af våra egna naturs krafter, ei heller någon fallst
 förtrostan på vår egen förtjänst, utan af Guds nåd i
 Christo Jesu, och vår Frälsares Jesu döds kraft,
 som bör läggas til grund i hjertat, så framt wi icke
 3. Mos. 24. wille ansedde warda, som Nadab och Abihu f), hvil-
 10: 1, 2. ke måste dö derföre, at de buro främmande eld för
 HERanom. Så offkielig man således är at lofwa
 HERan, när hjertat är iskalt, så obehageligt är det
 och för Honom, när andakten flyter af någon annan,
 än den omtalta rätta grunden, hwilken äfwen förestäl-
 les, i en af våra Kyrko-Palmer, med dessa orden:

Siv. Ps. 5.
 Ps. 135: 2.

Hjelp of at tro på Jesum Christ,
 Och söka när Honom all vår tröst /
 Hallelujah!

Och här af måste hjertat upståndas, som wi sunge i den
 näst derpå följande versen:

Du

f) Conf. Lamp, & Starck, in li. I.

Du helge eld hugnelig tröst /
 Låt brinna i vårt hjerta och bröst /
 Guds kärlek ic.

v. 3.

Hwad kan härligare wara, än en musel, som på det sättet anställes? Kunde David, då han spelade på sin harpa, derigenom fördrifwa den onda andan ifrån Saul, som wi hört hafwe; hwarföre skulle då det samma icke kunna ske än i dag? Jo, det sker och wisserligen, at när man i trone sjunger och spelar HERANOM, så fördrifwas de onde Andarna, som sådant icke kunna lida, och de helige änglar församla sig deremot omkring oss, och frögda sig deröfwer, at wi wilje lika som täfla med dem i Guds lofsägande. Deras göromål är ju, at utan återwändo ropa: Helig / Helig / Helig är HERREN Sebaoth / som wi se, af den uppenbarelse Esaias der om hade, då han hörde dem sjunga Hans lof, hwilken de tjåna, med klar röst, och ordentelig härlig harmonisk sång och stämna, såsom chorewis, och med genswar emot hwarannan t). De prisa den Treeniga Guden u), som har uppenbarat sig i Jesu Christo, den utlofwade Messias och werldenes Frälsare, och wil i Honom prisad warda. De lofwa Honom

Es. 6: 3.

Job. 12: 41.
 Cap. 14: 13.
 16: 14.

J 2

t) Gezel. h. l. Conf. Aug. Varen. Comment. in Esaiam P. I. p. m. 138. sq. de sanctissima angelorum musica.

u) Terna nominis Sanctus repetitione, in hoc trifagio Seraphico, mysterium Trinitatis innui, probant Varen. h. l. p. 136. Pfeiffer. Dub. vex. p. m. 672. Dachsel. in Bibliis Accentuatis P. II. p. 22. sq.

Honom derföre, at hela jorden är full af Hans äro:
 1. Pet. 1: 12. Dem lyfter icke in i återlösningsverket / fast det dem
 Hebr. 2: 16. icke egenteligen angår: Derföre fågnar dem också, at
 jorden af Evangelii predikan, och Guds klarhets kund-
 2. Cor 4: 6. skap i Jesu Christi ansigte warder uplyst, och Jesu
 Col. 1: 6, Christi rike således utbredt öfver hela jorden. Och
 23. för samma ordsak skull, kan det också icke annat än
 högeligen glädja dem, när wi wille göra ett med dem
 häruti, och så godt wi kunne, efterfölja deras exem-
 pel: när wåre hjertan fulle warda med den Stora
 HERANS Zebaoths, wår GUDS ära, och denna lof-
 sungen af oss ouphörligen sunnen och spelad warder:
 ty at lofwa wår GUD / är en kostelig ting /
 Ps. 147: 1. det lofwet är lustligt och dägeligt.

Andteligen kunna Zions barn, under bild af en
 lustig och wäl instämmande musik, föreställa sig den
 ewiga glädjen, och det sammanstämmande til Guds
 lof, som blifwer i den Himmelska härligheten w).
 En lärde man fant sig icke illa, när han skref öfwer ett
 Orgewerk en vers af denna mening:

Kan

w) Musica est cœu præludium æternæ illius harmoniæ atque musica, quæ totus
 electorum, Angelorum & beatorum hominum chorus concelebrabit Deum in æterna be-
 stitutine, incessabili voce clamando Sanctus &c. Es. 6. Egid. Hunnius in 1. Cor.
 14. p. m. 468.

Kan en så stön musik anställas här på jorden/
Swad blir då ej för frögd wid sålla himla
borden? x)

I Uppenbarelse boken läse wi, at de fyra djuren
och tjugu fyra äldste / som föilo fram för Lam-
met / hade hwar och en harpor, och gyldene
skalar med rötwerk / som är de heligas böner. Cap. 5: 8.
Och de jungo en ny sång / och sade: Du äst
wärdig at taga bokena = = ty du äst dödad /
och hafwer igenlöst os GUDI med Ditt blod. v. 9.
Sedan hörde Johannes en röst, af en oräknelig an-
glaskara, sågande med höga röst: Lammet / som
dödat är / det är wärdigt at hafwa kraft / och
ritedom / och wisdom / och starkhet / och äro / och
pris och lof. Och all creatur / som i himmelen äro /
och de på jordene, och de under jordene / och i haf-
wet / och alt det uti dem är, hörde han säga, til Ho-
nom / som satt på stolen / och til Lammet : lof / och
ära / och pris / och kraft ifrån ewighet til ewighet. v. II, 12, 13.
Och widare berättar os Johannes, at när han såg
Lammet stå på Sions berg / och med thy hun-
drade fyra och fyratio tusend / som hade des
Faders namn beskriwit på sin anleten / så hörde
han ena röst af himmelen / såsom af ett stort

I 3

watn /

x) Hæc si contingunt terris, quæ gaudia coelo?
Scriptus est hic versus super organum quoddam Perusæ in Italia. Vid.
Haasens Geistl. Redner p. 1096.

watn / och såsom ena röst af en stor thordön:
och rösten som han hörde / war såsom harpole-
kares, de der lekte på sina harpor. Och de sur-
go / såsom en ny sång för stolen / och för de fyra
djuren / och för de äldsta: och ingen kunde lära
den sången / utan de hundrade fyra och fyratio
tusend / som köpte åro af jordene. Det är wäl sant,
at wi icke wete beskaffenheten af denna himmelska mu-
siken, och de harpor som här omröras y). Wi wil-
je ej håller inlåta oss i någon undersökning här om,
utan tro enfaldeligen, at om wi blott få wara med i
desa glädje-boningar, så blifwa wäl anstalterna, utan
all twifwel, så härlige, at ingen större frögd kan up-
tänkas. Det hämte wi allenast här af til slut, at efter
den nya sången, som siunges och spelas på harpor, i
den himmelska glädjen, handlar om Lammet, som är
dödat, och des blods lösepenning z), och ingen annan kan
lära denna sången, utan de som följa Lammet ehwart
det går; så se wi deraf, huru Fadren wil ärad war-
da, och hwad i synnerhet Hans wilje är / at wi
skole lära på, här i tiden, om wi skole blifwa sticfelige,
at göra sällskap med de sälla himmelens innewånare,
när wi en gång komma utur werlden. Deruti flyter
nåmligen

v. 3, 4.
Joh. 14: 13.
Cap. 15: 8.
Phil. 2: 11.

y) Cornelius a Lapide in h. l. genuine & plane ad litteram, per ci-
tharas, per synechdochen, instrumenta musica intelligi putat, quibus
Sancti in corpore glorioso psallunt. Conf. Motz. l. c. p. 133. Nos hæc
futuræ relinqvimus experientia.

Z) Ita etjam Gezelius in Apoc. 14: 3. lit. q. novum canticum agere di-
cit de mactatione & redemptione Agni, om Lammens dödade och återlösing.

nåmligen GUDS råd om vår salighet tillsammans,
 såsom i en medelpunkt, at wi genom den Heliga An-
 das kraft, skola se den af Fadren för oss utgifna
 Sonen, och tro på Honom, at wi skole lära Joh. 6: 40.
 känna Honom, såsom det för oss slagtada GUDS
 Lam, och under denna skapnad Honom, i hela vår
 salighets wärf, med trone anse och omfatta a), at wi
 må komma til Honom, och låta Honom två oss af
 våra synder med sitt blod, på det wi genom Ho- 1p. 3. 1: 5.
 nom, som är wägen/ och sanningen/ och lifwet / (så Joh. 14: 6.
 at ingen kan komma til Fadren/ utan genom Ho- Eph. 2: 18.
 nom), må hafwa tilgång uti en Anda til Fadren/
 och således rätteligen lära känna den sanna Gu-
 den/ och den Han sändt hafwer / Jesum Chri-
 stum; i hwilken kannedom det ewiga lifwet består. Joh. 17: 3.
 Då kunne wi sedan af förfarenheten uphöja och bepri-
 sa vår GUDS och Frälsares kärlek, samt JESU
 blods kraft och oändeliga wärde, och då blifwer det ett
 sammanstående af de öfre och nedre Choren, jag
 menar, af den triumpherande och stridande Försam-
 lingen, at då den ligger på sitt ansigte för Honom
 som sitter på stolen och för Lammet, wi ock må böja
 oss

a) Ita quoq; b. Gezelius in Apoc. 5: 6. lit. o). Så wisar sig Chri-
 stas framför throuen, at Han medelst sina Sårs föreställande E. c. 1: 7.
Jach. 12: 10. Luc. 24: 30. Joh. 20: 27. wil mana för syndarena hos
 Fadren. Rom. 8: 34. Ebr. 7: 25. Och i anseende til oss, at wi förstå
 måge, under hwar skapnad Han, i hela vår salighets wärf, med trona
 bör anses och omfattas. b. 4, 9, 10. 2. Cor. 5: 18, 19. Conf. Apoc. 19: 13.

11p. B. 7: 10
 Cap. 19.

och i stoftet så godt wi kunne: tills vår jordiska hydda
 blifwer nederlagen, och wi sedan, tillita med dem,
 få sjunga och spela den nya sången, ifrån ewighet til
 ewighet.

Mäktigt skal då den Cithara/
 Så ock den sköna musika
 Högt klinga öfwer alla/
 När jag mig til min frälserman /
 Min tröst / min frögd / min brudgum samn /
 Skal innerliga hålla:

Sjunga / springa /
 Jubilera / triumphera,
 Sönom prisa /

Ew. Ps. B.
 Ps. 134. 6.

Som wil mig så godt bewisa.

AMEN.

www.books2ebooks.eu